

ТӘСВИРИ ВӘ ТӘТБИҚИ
ІNCƏSƏNƏT

Giriş

Şəxsiyyətin tərbiyəsi və harmoniki inkişafı olan məktəb təhsilinin əsas məqsədi onun incəsənətə cəlb olunması xaricində mümkün deyil. İncəsənətin başqa-başqa sahələrinin öyrənilməsi qavramanın və hisslərin aydınlaşdırılmasını, təsvir bacarığı, yaradıcılıq yanaşması və tənqidi yanaşmanı inkişaf etdirir, bütün bunların xaricində insanın hər hansı bir fəaliyyəti təsəvvür edilməzdir.

Şəxsiyyətin tərbiyəsi və inkişafı üçün məcburi əmək fəaliyyəti yeni tədris planına əsasən incəsənətin tədrisi ilə inteqrallaşdırılıb. Bu inteqrallaşmanın əsası təsviri incəsənətin tədrisində dekorativ istifadə incəsənətinin elementlərinin cəlb olunmasını təqdim edir.

Əmək fəaliyyəti ilə birlikdə incəsənətin tədrisi ümumtəhsil məktəblərinin hər üç pilləsində nəzərdə tutulub: ibtidai və baza pilləsində məcburi (I-IX siniflər), orta pillədə məcburi (X sinif) və seçim (XI, XII siniflər) fənləri şəklində. Standartda təqdim edilən seçim kurslarından birini şagird öyrənmək üçün XI və ya XII siniflərdə seçə bilər.

Tədris zamanı diqqət əhval-ruhiyyəyə, praktiki, yaradıcılıq və tədqiqat-axtarış vərdiş-bacarıqlarının inkişafına, biliyin istifadəsinə yönəlir.

Təsviri və tətbiqi incəsənət/əmək tədrisinin məqsədidir:

- şagirdi yaradıcılıq və şərh işinə cəlb etmək və bu yolla onun üçün gözəlliyin hiss edilməsi və təsvir edilməsi vərdişini inkişaf etdirmək
- incəsənət nümunəsinin ifadə edilmə vərdişinin formalaşdırılması
- incəsənət nümunələrinin ifadə edilmə vərdişinin formalaşdırılması və bu əsasda incəsənətə daimi maraq və sevgisini artırır
- incəsənətin universal dilinin öyrənilməsi və onun vasitəsilə milli və dünyanın mədəni dəyərləri ilə paylaşmaq, dünyanın vahidlik hissini formalaşdırılması
- yaradıcılıq işinin texniki vasitələrinə sahib olmaq və əmək vərdiş-bacarığının formalaşdırılması

Təsviri və tətbiqi incəsənətin/əmək tədrisinin məsələləridir:

müvafiq dəyər və yanaşmaları formalaşdırmaq, incəsənət və əmək fəaliyyəti ilə əlaqədar vərdiş-bacarıqları inkişaf etdirmək və şagirdlərə lazımi bilik vermək; xüsusilə də:

Dəyərlər və yanaşmalar	Vərdiş-bacarıqlar	Bilik
Milli və ümumbəşər mədəniyyətinə, insan əməyinə qarşı hörmət duyğularını inkişaf etdirmək; hiss və şəfqət bacarığını inkişaf etdirmək; digər insanlara, fərqli fikirlərə və dünyagörüşlərə tolerant yanaşmaları formalaşdırmaq;	Yaradıcı düşüncə və anlayış bacarığını inkişaf etdirmək; emosional sahəni inkişaf etdirmək; təsəvvür, zövq və tənqidi düşüncəni inkişaf etdirmək; baxış, məkan təsvirlərinin, müşahidə etmək bacarığının, görmə yaddaşı və əl motorikasının inkişafı; əmək vərdiş-bacarıqlarını formalaşdırmaq; təsviri və tətbiqi incəsənətdə praktiki vərdiş-bacarıqları əldə etmək	Dünya haqqında təsəvvürləri formalaşdırmaq; özünün və digərlərinin mədəni irsləri ilə tanış olmaq; təsviri incəsənət dilini öyrənmək

İbitdai pillədə incəsənətin tədris-tərbiyəvi sahəsinin pədaqoji potensialını onun əyani növ təbiəti müəyyən edir. Yaş xüsusiyyətlərindən irəli gələrək, aşağı sinif şagirdlərində əyani praktiki düşüncə və aləmin emosional dərk edilməsi üstünlük təşkil edir, buna görə də onlar üçün oyuna əsaslanan fəallıqlar vacibdir, bu isə, incəsənətin müxtəlif sahələrinin (musiqi, rəsm) öyrənilməsi xüsusiyyətinə çox yaxşı uyğun olur. İbitdai pillədə incəsənətin tədrisi əsasən, uşaqların emosional və əqli aləminə, əmək və kommunikasiya bacarıqlarının inkişafına xidmət edir.

Baza pilləsində incəsənət sahələrində əldə edilən praktiki vərdiş-bacarıqlar özünü tapmaq və özünü təsdiq etmək prosesini asanlaşdırır. Eyni zamanda, bu yaş dövrü üçün əlamətdar olan dünyaya qarşı kəskinləşdirilmiş yanaşmanı əhəmiyyətli şəkildə yumşaldır, çünki incəsənət əsərlərini anlamaq bacarığı düşüncə və dünyagörüşə qarşı tolerantlığı nəzərdə tutur.

İbitdai pillə şərti olaraq iki mərhələyə bölünür: keçid X və XI-XII siniflə, bu zaman şagird düşünülmiş seçimə hazırdır. Bu vaxt ona imkan verilir ki, öz maraqlarına əsasən müxtəlif fənn qrupları ilə əlaqədar olan fəndən birini seçsin. X sinifdə praktiki vərdiş-bacarıqların mənimsənilməsi-inkişafı incəsənət nümunələrinin təhlilində istifadə etdiyi bədii üslublara, müəllifin fikrinin daha yaxşı anlanılmasına xidmət edir. Eləcə də şagirdlər müxtəlif növ layihələr həyata keçirirlər. Bütün bunlar estetik fənlər qrupundan (məktəbin təklif etdiyi imkanlar hüdudlarında) seçim etməkdə şagirdə yardım edir ki, XI və XII siniflərdə əldə edilən vərdiş-bacarıqlar və bilik dərinləşdirilsin və peşəkar əsaslar qoyulsun. Qeyd etmək lazımdır ki, 2009-2010-cu ildən VIII, IX və X siniflərdə estetik fənlər (1. **Təsviri və tətbiqi incəsənət/əmək təlimi**; 2. **Musiqi**) trimestr prinsipinə əsasən tədris edilir. VIII-IX siniflərdə məktəb özü qərara alır ki, bu iki fənn arasındakı saatları necə bölsün. Ola bilsin ki:

- musiqi 1 trimestrdə tədris edilsin, təsviri və tətbiqi incəsənət/əmək təlimi – 2 trimestrdə
- musiqi 2 trimestrdə tədris edilsin, təsviri və tətbiqi incəsənət/əmək təlimi – 1 trimestrdə
- Saatlar bu fənlər arasında eyni bölünür, yəni hər fənn bir trimestr yarım tədris edilir.

- X sinifdə təsviri və tətbiqi incəsənət/əmək təlimi və musiqi bir trimestr ərzində tədris edilir.

Məktəb təhsilinin milli məqsədinin həyata keçirilməsində fənnin rolu

Müasir məktəbin məqsədi elə bir şəxsiyyət formalaşdırmaqdır, hansı ki, bütün həyatı boyunca şəxsi inkişafı üçün hazır olacaq. Belə insanları xarakterizə etməlidir:

- 1. tənqidi düşüncə;**
- 2. problemləri həll etmək bacarığı;**
- 3. yaradıcılıq düşüncəsi;**
- 4. vətəndaşlıq anlayışı;**
- 5. kommunikasiya qabiliyyəti;**
- 6. araşdırmaq qabiliyyəti;**
- 7. özünü qiymətləndirmək və öz təhsil fəaliyyətini təşkil etmək qabiliyyəti.**

Təsviri və tətbiqi incəsənət/ əmək təlimi belə bir şəxsiyyətin formalaşmasında müəyyən rol oynayır.

1. Tənqidi düşüncə

İncəsənətin öyrənilmə prosesi hadisələrin dərk edilməsi və problemləri anlamaq bacarığının formalaşmasına, tənqidi və yaradıcılıq düşüncələrinin inkişafına dəstək göstərir: a) şagirdlər tərəfindən bədii ideyaların hasilatı, b) özünün və başqalarının yaradıcılığını xarakterizə etmək, qiymətləndirmək və analiz etmək; c) milli və dünya mədəni irslərinin başqa-başqa kontekstlərində yerinə yetirdiyi rolu dərk etmək.

2. Problemlərin həlli qabiliyyəti

İncəsənətin öyrənilməsi zamanı problemlərin həlli qabiliyyətinin inkişafına dəstək göstərir: a) tədris prosesində meydana gələn ideyaların realizasiya təcrübəsi; b) ən yaxşı nəticələri əldə etmək üçün lazımi materialı, aləti, təsviredici üsul və ya texnikanı seçmək və effektiv şəkildə istifadə etmək; c) qarşıya qoyulan məsələnin həlli üçün lazımi təşəbbüs və məsuliyyəti aşkar etmək; ç) stress, ümidlərin boşa çıxması və məğlubiyyətə üstün gəlmək və qarşıya qoyulan məqsədə ciddi şəkildə can atmaq.

3. Yaradıcılıq düşüncəsi

İncəsənətin öyrənilməsi zamanı hadisələrə qarşı yaradıcı yanaşma ilə yanaşmaq bacarığına dəstək göstərir: orijinal bədii ideyaların əmələ gəlməsi və onların həyata keçirilməsi üçün qeyri-standart yolların axtarışı.

4. Vətəndaşlıq anlayışı

İncəsənətin öyrənilməsi zamanı ictimai həyatda iştirak istəyi və bacarığının, milli anlayış duyğusunun inkişafına dəstək göstərir: sinif, məktəb və cəmiyyətin mədəni həyatı və firavanlığında rol oynamaq; mədəni irs və cəmiyyət qarşısında öz borcları və məsuliyyətlərini dərk etmək.

5. Kommunikasiya qabiliyyəti

İncəsənətin öyrənilməsi zamanı kommunikasiya bacarığının inkişafına dəstək göstərir: a) özünün və başqalarının işləri haqqında müzakirə və mübahisə etmək, mövqeyi əsaslandırmaq; b) başqa-başqa vasitələrlə (şəkil çəkmək, yazmaq, müzakirə etmək) öz fikir və duyğularını ifadə etmək; c) qrup işi zamanı başqaları ilə ünsiyyət qurmaq, əməkdaşlıq etmək və problematik məsələləri razılaşdırmaq; ç) tənqidi nəzəri bildirmək və əsaslandırmaq.

6. Araşdırmaq qabiliyyəti

İncəsənətin öyrənilməsi zamanı informasiya əldə etmək və təhlil etmək bacarığının inkişafına dəstək göstərir: a) çoxsaylı informasiya mənbələrindən istifadə etmək; b) informasiyanı müqayisə etmək, tənqidi qiymətləndirmək və effektiv şəkildə təşkil etmək; c) yaradıcılıq, araşdırmaq, müstəqil fikri formalaşdırmaq və fəaliyyət planını müəyyən etmək üçün informasiyadan istifadə etmək.

7. Özünü qiymətləndirmək və öz təhsil fəaliyyətini təşkil etmək qabiliyyəti

İncəsənətin öyrənilməsi zamanı özünü qiymətləndirmək və öz təhsil fəaliyyətini təşkil etmək qabiliyyətinin inkişafına dəstək göstərir: a) öz imkanlarını və nailiyyətlərini düzgün qiymətləndirmək; b) emosiyalarını anlamaq və onları idarə etmək; c) ardıcıl (ömrü boyunca) təhsil almaq vərdişini hasil etmək; ç) fəaliyyətini düzgün və effektiv şəkildə planlaşdırmaq bacarığı; təhsil və peşəkar inkişaf üçün münasib şərtlərdən istifadə etmək.

Tədris istiqamətləri

İncəsənət/əmək təlimi tədris planına əsasən üç istiqamətə ayrılır:

1. **İncəsənətdə praktiki vərdiş-bacarıqlar və ideyaların ifadə edilməsi**
2. **Kommunikasiya və şərh**
3. **İncəsənətin kontekstdə dərk edilməsi;**

Tədris bütün istiqamətləri həddlərində paralellərin aparılması və bir-birləri ilə sıx əlaqədə olması ilə həyata keçirilir.

1. İncəsənətdə praktiki vərdiş-bacarıqlar və ideyaların ifadə edilməsi.

Bu istiqamət həddlərində şagirdlər praktiki vərdiş-bacarıqları əldə edirlər; təsviri və tətbiqi incəsənətin elementləri, prinsipləri, təsviredici üsulları, müxtəlif texnikası, materialları, alətləri ilə tanış olurlar və onlara yiyələnirlər. Şagirdlər müxtəlif motivasiyanın təsiri ilə meydana gələn ideyalar və düşüncələrin gerçəkləşdirilməsi bacarığını inkişaf etdirirlər, bunun üçün onlar təsvir etmə, emosiya, müşahidə bacarığını, materiala yaradıcı yanaşmanı və tədris prosesində əldə etdikləri biliyi istifadə edirlər.

2. Kommunikasiya və şərh

Bu istiqamət həddlərində şagirdlər incəsənət əsərlərini anlamaq və qiymətləndirməyi, onun haqqında fikri formalaşdırmağı öyrənir, öz düşüncələrinin aydın və səliqəli izahatına və başqalarının fikrinə qulaq asmağa vərdiş edirlər, kollektiv iş və müzakirə metoduna sahib olurlar.

3. İncəsənətin kontekstdə dərk edilməsi

Bu istiqamət hüdudlarında şagirdlər gürcü və ümumdünya, qədim və yeni incəsənətin məşhur əsərləri və xalq yaradıcılığının bəzi sahələri ilə tanış olurlar, onların məzmun və təyinatlarını ayırd edirlər, onları gündəlik reallıq və şəxsi təcrübələri ilə əlaqələndirirlər; onların yaranması və qiymətləndirilməsinin fərqli tarixi, mədəni, sosial və digər kontekstləri ilə tanış olurlar.

Məktəbin ibtidai və baza pilləsində təsviri və tətbiqi incəsənət/əmək təlimi tədris kursunun yekun nəticələri

	İbtidai pillə	Baza pilləsi
İncəsənətdə praktiki vərdiş-bacarıqlar və ideyaların ifadə edilməsi	Altı illiyin sonunda, şagird: Əsərlərin yaradılmasında incəsənət elementləri və prinsiplərini, müxtəlif materialları, texnika və proseduru konkret problemin həlli üçün məqsədyönlü seçir və yaradıcılıqda istifadə edir; Həm şəxsi, eləcə də ümumi məqsəddə çatmaq üçün başqaları ilə əməkdaşlıq edir;	Doqquz illiyin sonunda, şagird: İncəsənət elementlərini, prinsipləri, müxtəlif materialları, texnika və proseduru yaradıcılıqla istifadə edir; Fərdi və qrup işi zamanı müxtəlif strategiyalara üz tutur;
Kommunikasiya və şərh	Fərdi iş və qrup işlərini təqdim edir və əldə edilən biliyə əsaslanaraq incəsənət işləri haqqında öz fikirlərini söyləyir və əsaslandırır; Anlayır və təsəvvür edir ki, incəsənət mədəniyyətin təsvir edilmə vasitəsidir;	Fərdi və qrupun işlərini təqdim edir, əldə edilən biliyə əsaslanaraq incəsənət nümunələrini təhlil edir və izah edir ki, hansı məqsədlə konkret üsul və ya material istifadə edir; həm dünyagörünüşünü ifadə etmək və həm kommunikasiya vasitəsi kimi incəsənətlə tanış olmaq;
İncəsənətin kontekstdə dərk edilməsi	Müxtəlif dövr və mədəniyyət incəsənətinin nümunələrini tanıyır və onları bir-biri ilə müqayisə edir və yerli və ümumdünya cəmiyyətinin həyatında incəsənətin rolunu təhlil edir; Gürcü incəsənəti və incəsənət xadimləri ilə tanış olur.	Başqa-başqa dövr və üslubu olan əsərləri araşdırır və müqayisə edir, konkret əsər və incəsənət yaradıcılığında kontekstin təsirini izah edir; Gürcüstanın başqa-başqa diyarlarının incəsənət nümunələrini araşdırır və onlar barədə müzakirə aparır.

I sinif

İlin sonunda əldə edilən nəticələr

Praktiki vərdiş-bacarıq və ideyaları ifadə etmək	Komunikasiya və şərh	İncəsənətin kontekstdə dərk edilməsi
T.t.I.1 İşinin yaradılması zamanı təsviri incəsənətin bir və ya bir neçə əsas elementləri və prinsiplərindən istifadə edir	T.t.I.7 Fərdi iş və qrup işini təqdim edir, özünün və sinif yoldaşlarının işlərinə münasibətini bildirir	T.t.I.11 İncəsənət sahələrini, bəzi janrları bir-birindən fərqləndirir və onları gündəlik həyatla əlaqələndirir
T.t.I.2 İşinin yaradılması zamanı müxtəlif material, texnika və prosedura müraciət edir	T.t.I.8 Özünün və digərlərinin işlərinə hörmətlə yanaşır	T.t.I.12 Əsərlərin məzmunlarını öz təcrübəsi ilə əlaqələndirir
T.t.I.3 Ətrafda müxtəlif rəng və formalara diqqət yetirir və onları öz işində əks etdirir	T.t.I.9 Müxtəlif növ tədbirlərdə iştirak edir	
T.t.I.4 Müxtəlif motivasiyalar əsasında əmələ gələn ideyaları öz işində əks etdirir	T.t.I.10 Elementar terminologiyanı bilir və istifadə edir	
T.t.I.5 Sadə əmək işlərinin elementar vərdiş-bacarıqlarını göstərir		
T.t.I.6 Fərdi olaraq və başqaları ilə birlikdə işləyir		

İlin sonunda əldə edilən nəticələr və onların indikatorları**İstiqamət: İncəsənətdə praktiki vərdiş-bacarıq və ideyaları ifadə etmək****T.t.I.1 İşinin yaradılması zamanı təsviri incəsənətin bir və ya bir neçə əsas elementləri və prinsiplərindən istifadə edir.**

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- İşində qalın və nazik konturdan, düz, dalğalı, qırıq xətlərdən istifadə edir
- Əsas rəngləri və onları qarışdırmaqla əlavə rəngləri sadalayır
- Şaquli və horizontal formatları seçir
- Verilən tələblərə uyğun olaraq formatda təsvirləri düzgün hissələrə ayırır
- Təkrarolunan xətlər, rənglər və həndəsi fiqurlardan sadə ornamentlər hazırlayır

T.t.I.2 İşinin yaradılması zamanı şagird müxtəlif material, texnika və prosedura müraciət edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- rəsm və qrafik nümunələr yaratmaq üçün qələmlər, pastel, flomaster, quaş boyalardan istifadə edir
- rəngli kağızlar, karton, təbii materiallardan aplikasiyalar, kollaj hazırlayır
- başqa-başqa materiallarla mozaika (kəsir, cırır, yapışdırır, kağızları, yarpaqları və s.) hazırlayır
- plastilindən sadə formalar düzəldir (məs. həndəsi fiqurlar)

T.t.I.3 Şagird ətrafda müxtəlif rəng və formalara diqqət yetirir və onları öz işində əks etdirir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- Nümunələrdə sadə həndəsi formaları (üçbucaq, dördbucaqlı, dairə) tanıyır, adlarını söyləyir və öz işlərində istifadə edir
- Nümunələrdə təbiətdə olan rəngləri tanıyır, adlarını söyləyir və öz işlərində göstərir

T.t.I.4 Şagird müxtəlif motivasiyalar əsasında əmələ gələn ideyaları öz işində əks etdirir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- müşahidə əsasında əldə edilən təəssüratı öz işində göstərir

- təsvir etməklə yaranan personajların obrazlarını yaradır
- sadə illustrasiyalarda bədii əsərlərin məzmununu ifadə edir

T.t.I.5 Sadə əmək işlərinin elementar vərdiş-bacarıqlarını göstərir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- dərslə lazımi avadanlıqlar gətirir
- İşlədiyi yeri yığır, iş alətlərini və materialları yuyur və saxlayır
- təhlükəsizlik qaydalarına riayət edir
- hər növ dərs fəallığını yerinə yetirdikdə vaxt limitinə riayət edir

T.t.I.6 Şagird fərdi olaraq və başqaları ilə birlikdə işləyir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- qrup işlərində iştirak edir
- verilən məsələni müstəqil şəkildə və ya cütlükdə həll etməyə çalışır

İstiqamət : Kommunikasiya və şərh

T.t.I.7 Şagird fərdi iş və qrup işini təqdim edir, özünün və sinif yoldaşlarının işlərinə fikrini bildirir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- özünün və ya ümumi işləri təqdim edən zaman izah edir ki, işi təqdim edərkən nəyi göstərmək istəyirdi
- təqdim edilən iş haqqında sinif yoldaşları ilə təəssüratlarını bölüşdürür (xoşuma gəlir, xoşum gəlmir)
- müəllimə, sinif yoldaşlarına qulaq asır
- başqalarına cavabı sona çatdırmağa imkan verir
- müəllif kimi auditoriya qarşısında təqdim edir

T.t.I.8 Şagird özünün və digərlərinin işlərinə hörmətlə yanaşır

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- sinif yoldaşlarının tərəfini tutur, işlərini bəyənilir, iş zamanı onları həvəsləndirir
- özünün və başqalarının işlərinə ehtiyatla yanaşır (ziyan vermir)

2009

T.t.I.9 Şagird müxtəlif növ tədbirlərdə iştirak edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- sinifdə keçirilən şənliklərdə iştirak edir
- sinif sərgisində iştirak edir
- muzey və sərgilərə gedir
- ekskursiyalara gedir və mədəni irslərlə tanış olur

T.t.I.10 Şagird elementar terminologiyanı bilir və istifadə edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- nümunədə təsviri və tətbiqi incəsənətin onun üçün tanış olan elementlərini tanıyır və adlandırır
- işində istifadə etdiyi material və alətləri sadalayır
- söhbət zamanı elementar terminləri düzgün istifadə edir
- müəllimin şərhinə lazımi reaksiya göstərir (göstərişləri anlayır və yerinə yetirir, məs., peyzaj və ya portret çəkməyi, konrturları tündləşdirməyi)

İstiqamət : İncəsənətin kontekstdə dərk edilməsi**T.t.I.11 Şagird incəsənət sahələrini, bəzi janrları bir-birindən fərqləndirir və onları gündəlik həyatla əlaqələndirir.**

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- incəsənət sahələrini (rəssamlıq, musiqi, kino, teatr və s.) sadalayır və həmin sahələr üçün xarakterik əsas əlaməti (rəng, səs, hərəkət) xarakterizə edir
- incəsənətin ayrı-ayrı sahələri ilə əlaqədar peşələrin adlarını çəkir
- getdiyi opera, balet, teatr tamaşalarını sadalayır və ondan aldığı təəssürat haqqında danışır
- incəsənətin əsas janrlarını sadalayır (natürmort, portret, peyzaj) və həmin janr üçün xarakterik əsas əlamətləri ayırır
- sevimli illustrasiyalı kitabları haqqında danışır
- gördüyü memarlıq abidələri və heykəllər haqqında danışır

T.t.I.12 Şagird əsərlərin məzmunlarını öz təcrübəsi ilə əlaqələndirir.

Nəticə əldə edilib, əgər şagird:

- əsərləri gözdən keçirir, onların məzmunları və onlardan aldığı təəsüratlar haqqında söhbət aparır ;
- incəsənətin konkret nümunəsində təsvir olunan heyvanların, bitkilərin, əşyaların adlarını çəkir ;
- incəsənət nümunəsində süjetlərin, səhnələrin, hadisələrin adlarını çəkir
- incəsənət nümunəsində göstərilən ilin fəsillərini tanıyır.

I sinfin dərs proqramının məzmunu

Təsviri incəsənətin əsas element və prinsipləri:

Xətt (nazik, qalın, kontur, düz, əyri, dalğalı, qırıq xətt), rəng (əsas, düzəltmə); kompozitiv bölgü əsasları – şaquli və ya horizontal formatın seçilməsi, formatda təsvir edilmə bölgüsü.

Material və vəsait:

Qələm (rəngli, sadə), pastel, flomaster, quaş, rəngli kağız, karton, plastilin, təbii vəsait (yarpaq, qoza, dənələr və s.); fırça, qayçı, yapışqan.

Texnika və prosedur:

Rəssamlıq, qrafikin başqa-başqa texnikası, yonmaq, aplikasiya, kollaj, kağız plastikası, mozaika, konstruksiya; cırmaq, kəsmək, yapışdırmaq.

Ətraf mühiti müşahidə etmək:

Formanın, rəngin, xətlərin tanınması.

İdeya mənbələri:

Ətraf mühiti müşahidə etmək nəticəsində alınan təəsüratlar, təsvirlər, bədii ədəbiyyat, bədii, animasiya filmləri, konsert, teatral, sirk tamaşaları.

Ehtimal olunan mövzular:

“Bir sentyabr”, “Rənglər aləmi”, “Payız”, “Şən qatar”, “Yeni il”, “Sualtı aləm”, “Mənim şəhərim/kəndim” və s. Rənglərin qarışdırılması əsasında alınan yeni rənglər üzrə çalışmalar; paralel, şaquli, horizontal, əyri xətlərlə nöqtələrin birləşdirilməsi ilə təsvirlər yaratmaq, stəkanın dibini, əlinin şəklini çəkmək, rəngləmək, həndəsi formalarla rəsmlər yaratmaq – şəkil çəkmək.

Əmək fəaliyyəti::

Alətlər gətirmək-nizamlamaq, işlədiyi yeri səliqəyə salmaq, vaxt limiti və təhlükəsizlik qaydalarına riayət etmək.

İş strategiyası:

Müstəqil, cütlükdə, qrupda işləmək.

Tədbirlər:

Sınıf sərgisi, bayram, muzeylərə, qalereyalara, şəhərkənarı mədəni irslərlə tanışlıq məqsədilə ekskursiyalar.

Təqdimatlar:

Tanış auditoriya qarşısında işinin təqdimatı (iş haqqında söhbət), suallar vermək, cavab vermək, təəssüratlarla paylaşmaq (qiymətləndirmək cəhdi), başqalarının fikirlərini diqqətlə dinləmək, başqalarının işləri və fikrinə qarşı hörmət göstərmək, elementar terminologiyadan istifadə etmək.

İncəsənətin kontekstdə dərk eilməsi:

İncəsənət sahələri ilə tanışlıq (rəssamlıq, musiqi, kino, teatr və s.), sevimli incəsənət sahələri və tanış əsərlər barədə söhbət aparmaq; təsviri incəsənətin bir neçə əsas janrı ilə tanışlıq, realistik əsərləri gözdən keçirmək (peyzaj, natürmort, portret, məişət janrı, kitab illüstrasiyaları), təəssurat, məzmun barədə söhbət etmək, onu öz təcrübəsi ilə əlaqələndirmək.

II sinif

İlin sonunda əldə edilən nəticələr

İncəsənətdə praktiki vərdiş-bacarıq və ideyaları ifadə etmək	Kommunikasiya və şərh	İncəsənətin kontekstdə dərk edilməsi
T.t.II.1 İşinin yaradılması zamanı təsviri incəsənətin bir və ya bir neçə əsas elementləri və prinsiplərindən istifadə edir	T.t.II.7 Fərdi iş və qrup işini təqdim edir, özünün və sinif yoldaşlarının işlərinə fikrini bildirir	T.t.II.12 İncəsənət sahələrini, bəzi janrları bir-birindən fərqləndirir və onları gündəlik həyatla əlaqələndirir
T.t.II.2 İşnin yaradılması zamanı müxtəlif material, texnika və prosedura müraciət edir	T.t.II.8 Şagird anlayır ki, incəsənət ideyaların ifadə edilmə vasitəsidir	T.t.II.13 Əsərlərin məzmunlarını öz təcrübəsi ilə əlaqələndirir
T.t.II.3 Ətrafda müxtəlif rəng və formalara diqqət yetirir və onları öz işində əks etdirir	T.t.II.9 Özünün və digərlərinin işlərinə hörmətlə yanaşır	
T.t.II.4 Müxtəlif motivasiyalar əsasında əmələ gələn ideyaları öz işində əks etdirir	T.t.II.10 Müxtəlif növ tədbirlərdə iştirak edir	
T.t.II.5 Sadə əmək işlərinin elementar vərdiş-bacarıqlarını göstərir	T.t.II.11 Elementar terminologiyayı bilir və istifadə edir	
T.t.II.6 Fərdi olaraq və başqaları ilə birlikdə işləyir		

İlin sonunda əldə edilən nəticələr və onların indikatorları**İstiqamət: İncəsənətdə praktiki vərdiş-bacarıq və ideyaları ifadə etmək****T.t.II.1 İşinin yaradılması zamanı təsviri incəsənətin bir və ya bir neçə əsas elementləri və prinsiplərindən istifadə edir.**

Nəticə əldə edilib, əgər şagird:

- işində qalın və nazik konturdan, düz, dalğalı, əyri, qırıq xətlərdən istifadə edir
- xətlər, rənglər və formalar və fiqurlar vasitəsilə sadə ornamentlər düzəldir
- təsvirin ölçülərinin vərəqin ölçülərinə uyğun olmasını düzgün seçir
- şəkildə əsas ayırır (əsas vərəqin ortasında)
- göyqurşağı rənglərini sadalayır, soyuq və isti rəngləri seçir və onlardan işlərində istifadə edir
- simmetrik və qeyri-simmetrik formaları təsvir edir

T.t.II.2 İşin yaradılması zamanı şagird müxtəlif material, texnika və prosedura müraciət edir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- Qarışıq materiallar və müxtəlif texnika əsasında açıq məktublar, kitab qeydləri, şam ağacının oyuncaqlarını və s. hazırlayır
- karton, əzik kağız, plastmas qutularla sadə konstruksiyalar yaradır
- sadə həndəsi formalar hazırlayır
- təbii və süni materiallara aplikasiya və kollaj hazırlayır
- təbii və süni materiallardan (qoza, budaq, busə, yarpaq, dənilər, plastilin, ağac qabığı, qabıqlar və s.) istifadə etməklə oyuncaqlar hazırlayır

T.t.II.3 Şagird ətrafda müxtəlif rəng və formalara diqqət yetirir və onları öz işində əks etdirir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- işində sxematik (konturlarla) obyektin formasını təsvir edir
- obyektin rəngini adekvat şəkildə seçir
- naturadan şəkil çəkir (məs. sadə natürmort)
- yadda saxlamaqla şəkil çəkir
- uyğun rənglərlə gecə-gündüzün başqa-başqa vaxtlarını, ilin fəsillərini təsvir edir

T.t.II.4 Şagird müxtəlif motivasiyalar əsasında əmələ gələn ideyaları öz işində əks etdirir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- müşahidə əsasında əldə edilən təəssüratı öz işində göstərir (məs. İlin fəsilləri)
- təsvir etməklə şəkil çəkir (məs. "Kosmos", "Milyon il bundan əvvəl")

T.t.II.5 Sadə əmək işlərinin elementar vərdiş-bacarıqlarını göstərir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- dərslə lazımı avadanlıqlar gətirir
- tapşırığı yazır
- işlədiyi yeri yığır, iş alətlərini və materialları yuyur və saxlayır
- təhlükəsizlik qaydalarına riayət edir
- hər növ dərslə fəallığını yerinə yetirdikdə vaxt limitinə riayət edir

T.t.II.6 Şagird fərdi olaraq və başqaları ilə birlikdə işləyir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- qrup işlərində çalışır (onun üçün ayrılan funksiyaları yerinə yetirir)
- verilən məsələni müstəqil şəkildə və ya cütlükdə həll etməyə çalışır

İstiqamət : Kommunikasiya və şərh

T.t.II.7 Şagird fərdi iş və qrup işini təqdim edir, özünün və sinif yoldaşlarının işlərinə fikrini bildirir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- izah edir ki, işi təqdim edərkən nəyi göstərmək istəyirdi
- təqdim edilən iş haqqında sinif yoldaşları ilə təəssüratlarını bölüşdürür (xoşuma gəlir, xoşum gəlmir)
- müəllimə, sinif yoldaşlarına qulaq asır
- təqdim olunan işlə əlaqədar suallar verir
- başqalarına cavabı sona çatdırmağa imkan verir
- müəllif kimi auditoriya qarşısında təqdim edir

2009

T.t. II.8 Şagird anlayır ki, incəsənət - ideyaların ifadə edilmə vasitəsidir

Nəticə əldə edilib, əgər şagird:

- öz düşüncələri, nümunədə verilən ideyalar haqqında söhbət aparır
- başqalarının işlərindən aldığı ideya və təsəvvürlər barədə söhbət aparır
- işin məzmunu ilə əlaqədar suallar verir
- bir neçə səbəb sadalayır, hansılara əsasən bu və ya o işi yaradıb
- incəsənətin konkret əsərlərinin yaradılma səbəbləri barədə ehtimallar söyləyir

T.t.II.9 Şagird özünün və digərlərinin işlərinə hörmətlə yanaşır

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- sinif yoldaşlarının tərəfini tutur, işlərini bəyənir, iş zamanı onları həvəsləndirir
- özünün və başqalarının işlərinə ehtiyatla yanaşır (ziyan vermir)

T.t.II.10 Şagird müxtəlif növ tədbirlərdə iştirak edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- sinifdə/məktəbdə keçirilən bayramda iştirak edir
- sinif sərgisində iştirak edir
- muzey və sərgilərə gedir
- ekskursiyalara gedir və mədəni irislərlə tanış olur

T.t.II.11 Şagird elementar terminologiyanı bilir və istifadə edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- nümunədə təsviri və tətbiqi incəsənətin onun üçün tanış olan elementlərini tanıyır və adlandırır
- işində istifadə etdiyi material və alətləri sadalayır
- istifadə etdiyi terminlərin məzmununu izah edir

İstiqamət : İncəsənətin kontekstdə dərk edilməsi

T.t.II.12 Şagird incəsənət sahələrini, bəzi janrları bir-birindən fərqləndirir və onları gündəlik həyatla əlaqələndirir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- təsviri incəsənət sahələrini (rəssamlıq, qrafika, heykəl və s.) sadalayır və həmin sahələr üçün xarakterik əsas əlamətləri (rəng, xətt, forma) xarakterizə edir
- incəsənətin əsas janrlarını sadalayır (natyurmort, portret, peyzaj) və onu xarakterizə edir
- sevimli illustrasiyalı kitablar haqqında danışır
- gördüyü memarlıq abidələri və heykəllər haqqında danışır; bu və ya başqa illustrasiyanı niyə bəyəndiyini izah edir
- gündəlik həyatda gördüyü incəsənət əsəri haqqında söhbət aparır və öz münasibətini bildirir (hansı bəyənilir və niyə)

T.t.II.13 Şagird əsərin məzmunlarını öz təcrübəsi ilə əlaqələndirir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- əsərlərin məzmunları və onlarda əks olunan əhval-ruhiyyə haqqında söhbət aparır
- incəsənət nümunəsində süjetləri, səhnələri, hadisələri təyin edir
- incəsənət nümunəsindəki onun üçün tanış olan nəqliyyat vasitələri, heyvanlar və bitkiləri tapır və adlandırır
- incəsənətin konkret nümunəsində təsvir olunan heyvanların, bitkilərin, əşyaların adlarını çəkir
- peyzajda coğrafi landşaftı təyin edir (dağı, dağ silsiləsini, dənizi, aranı, səhranı və s.)
- nümunədə təsvir olunan əşyalar və hadisələr haqqında suallar verir

II sinfin tədris proqramının məzmunu

Təsviri incəsənətin əsas element və prinsipləri:

Xətt, rəng (soyuq, isti); forma (ikiölçülü maildə); simmetrik, asimmetrik), nümunənin (elementin, detalın) təkrarlanması ilə (xətlərlə, rənglərlə əhval-ruhiyyənin ötürülməsi) sadə ornamentlərin hazırlanması. Kompozitiv bölgü əsasları (şaquli və ya horizontal formatın seçilməsi, vərəqin ölçüsünə uyğun olaraq təsvirin ölçüsünün seçilməsi, formatda təsvirin bərabər şəkildə bölgüsü), simmetriya.

Material və vəsait:

Qələm, pastel, flomaster, quaş, rəngli kağız, karton, plastilin, şüşə, plastmas qutular, təbii və süni

2009

materiallar (balıqqulağı, ağacın qabığı, mamır, rəngli daşlar, busələr, düymələr və s.); fırça, qayçı, yapışqan.

Texnika və prosedur:

Rəssamlıq, qrafikin başqa-başqa texnikası, yonmaq, aplikasiya, kollaj, kağız plastikası, mozaika, kollaj, konstruksiya; cırmaq, kəsmək, yapışdırmaq.

Ətraf mühiti müşahidə etmək:

Formanın, rəngin, xətlərin tanınması.

İdeya mənbələri:

Ətraf mühiti müşahidə etmək nəticəsində alınan təəssüratlar (naturadan və yadda saxlamaqla rəsm çəkmək), fantaziya, bədii ədəbiyyat, bədii və animasiya filmləri, konsert, teatral, sirk tamaşaları.

Ehtimal olunan mövzular:

“Yay tətilləri”, “Dostluq”, “Payızda kənd”, “Payız natürmortu”, “Sirkdə”, “Zooparkda”, “Yeni il gecəsi”, “Qış peyzajı”, “Fantastik şəhər”, “Sevimli nağıl qəhrəmanı” və s.

Əmək fəaliyyəti:

Alətlər gətirmək-nizamlamaq, tapşırığı qeyd etmək, işlədiyi yeri səliqəyə salmaq, vaxt limiti və təhlükəsizlik qaydalarına riayət etmək.

İş strategiyası:

Müstəqil, cütlükdə, qrupda işləmək.

Tədbirlər:

Sınıf sərgisi, bayram, muzeylərə, qalereyalara, şəhərkənarı mədəni irslərlə tanışlıq məqsədilə ekskursiyalar.

Təqdimatlar:

Tanış auditoriya qarşısında işinin təqdimatı (iş haqqında söhbət), suallar vermək, cavab vermək, təəssüratlarla paylaşmaq (qiymətləndirmək cəhdi), başqalarının fikirlərini diqqətlə dinləmək, başqalarının işləri və fikrinə qarşı hörmət göstərmək, elementar terminologiyadan istifadə etmək.

İncəsənətin kontekstdə dərk eilməsi:

İncəsənət sahələri (rənglər, qrafika, heykəl və s.) və janrları (peyzaj, natürmort, portret, məişət janrı) ilə tanışlıq; əsərləri nəzərdən keçirmək; təəssurat, məzmun barədə söhbət etmək; əhval-ruhiyyəni duymaq, realistik və şərti əsərləri ayırmaq.

III sinif

İlin sonunda əldə edilən nəticələr və onların indikatorları

İstiqamət: İncəsənətdə praktiki vərdiş-bacarıq və ideyaları ifadə etmək

T.t.III.1 Şagird işin yaradılması zamanı təsviri incəsənətin bir neçə əsas elementləri və prinsiplərindən istifadə edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- bədii üsulların vasitəsilə (xətt, kolorit və s.) əhval-ruhiyyəni göstərir
- əsərdə faktura yaradır (müxtəlif növ eskiz, örtülü səthi cızmaqla, barmaqları ilə, köpüklərlə, çubuqlarla, fırça ilə və s.)
- əsərdə isti və soyuq rənglərdən istifadə edir
- rənglərin çərxini tərtib edir və kontrast rəngləri (qırmızı-yaşıl, sarı-yasəmən rəngi, göynarınçı) tapır
- şəkil üzərində işləyən zaman əşyanın ümumi ölçülərini ötürür
- şəkildə ön və arxa planı seçir və məkan elementlərini sadə şəkildə ifadə edə bilir (yaxın əşyalar daha böyük ölçüdə və aşağıda təsvir edilir, uzaq əşyalar daha kiçik ölçüdə və yuxarıda yerləşdirilir)

T.t.III.2 Şagird işin yaradılması zamanı müxtəlif material, texnika və prosedura müraciət edir və onların imkanlarını araşdırır.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- pastellə, akvarellə, quaşla, kömürlə şəkil çəkir
- gildən sadə formalar hazırlayır və onları bəzəyir
- plastilin, busələr, müxtəlif materiallar vasitəsilə sadə təsvirlər, kompozisiyalar yaradır
- axtarıb tapdığı və artıq ona tanış olan materiallardan (ağac qabığı, məftil, kəndir, kağız plastik, karton) sadə əşyalar və konstruksiyalar hazırlayır

T.t.III.3 Şagird ətrafda obyektlər arasında mövcud olan əlaqələrə diqqət yetirir və onları öz işində əks etdirir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- şəkildə ətraf mühitin müşahidəsi nəticəsində yaranan assosiasiyaları verir
- naturadan peyzaj və natürmortu çəkir

2009

- yadda saxlamaqla şəkil çəkəndə bu və ya digər mühit üçün uyğun obyektləri və xarakterik əlamətləri təsvir edir
- gecə - gündüzün başqa-başqa vaxtlarını, ilin fəsillərini və havanı təsvir edir
- realistik və uydurma aləmi təsvir etdikdə fərqli rəng və formaları seçir

T.t.III.4 Şagird müxtəlif motivlər əsasında əmələ gələn ideyaları öz işində əks etdirir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- sərbəst mövzu üzərində öz fantaziyası ilə süjet hazırlayır
- tamaşada, konsertdə, sirkdə, zooparkda olduğu zaman aldığı təəsüratlardan işində ifadə edir
- məşhur rəssamların işləri ilə tanışlıq nəticəsində yaranan ideyaları ifadə edir
- bədii əsərlər, film və cizgi filminin və özünün təsəvvürü ilə yaratdığı personajların şəkillərini çəkir

T.t.III.5 Şagird sadə işləri planlaşdırır və sadə işləri yerinə yetirir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- sinif otağının, həyətin təmizlənmə-abadlaşmasında iştirak edir
- tapşırıqları yazır
- iş alətlərini və materialları hazırlayır
- hər növ dərs fəallığını yerinə yetirdikdə vaxt limitinə riayət edir

T.t.III.6 Şagird fərdi olaraq və başqaları ilə birlikdə işləyir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- qrup işlərində çalışır başqa-başqa funksiyaları yerinə yetirir (lider, qrup üzvü)
- verilən məsələni müstəqil şəkildə və ya cütlükdə həll edir
- kömək tələb edir və başqalarına yardım etmək təşəbbüsünü irəli sürür

İstiqamət : Kommunikasiya və şərh

T.t.III.7 Şagird fərdi iş və qrup işini təqdim edir, özünün və sinif yoldaşlarının fikir və ideyalarını bölüşdürür.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- işin nəyini bəyənib-bəyənmədiyini söyləyir
- müəllimin, sinif yoldaşlarının fikrinə qulaq asır
- işin məzmununu təsvir edir
- işin fikrini nə dərəcədə ötürə bildiyini qiymətləndirməyə çalışır
- tanış olmayan terminlər və sözlərin mənasını dəqiqləşdirmək üçün suallar verir
- əsər haqqında söhbət apararkən terminologiyadan istifadə edir
- öz müşahidə və təcrübəsini dostları ilə paylaşır
- işin təqdimatı zamanı sual-cavablar aparır
- geniş auditoriya qarşısında işləri təqdim edir

T.t.III.8 Şagird anlayır ki, incəsənət - ideyaların ifadə edilmə vasitəsidir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- əsər əsasında yaranmış təəssüratlar haqqında danışır
- bu və ya digər rəngin hansı əhval-ruhiyyəni yaratdığını söyləyir
- yoldaşının işində onun fikrində tutduğunu və onun əhval-ruhiyyəsini anlayır
- işində nəyi göstərmək istədiyini izah edir

T.t.III.9 Şagird başqasının işinə və fikrinə hörmətlə yanaşır.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird :

- sinif yoldaşlarının işlərini təqdim etdikləri zaman səs salmır
- başqalarına söhbət etməyə imkan verir
- sinif yoldaşlarının tərəfini tutur, işlərini bəyənir, iş zamanı onları həvəsləndirir

2009

T.t.III.10 Şagird müxtəlif növ tədbirlərdə iştirak edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- sinifdə keçirilən səhnəcikdə iştirak edir
- sinif və məktəb bayramlarında iştirak edir
- sinif və məktəb sərgisində iştirak edir
- muzey və sərgilərə gedir
- ekskursiyalara gedir və mədəni irslərlə tanış olur

İstiqamət : İncəsənətin kontekstdə dərk edilməsi**T.t.III.11 Şagird incəsənətin başqa-başqa sahələrini biri-biri ilə müqayisə edir.**

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- incəsənətin məşhur əsərlərini tanıyır və onları (rəssamlıq, qrafika, heykəltaraşlıq, dekorativ-tətbiqi incəsənət) uyğun sahələrə ayırır
- bu və ya digər sahələrə olan münasibətlərini bildirir (hansının bəyənir və niyə)

T.t.III.12 Şagird əsərlərin məzmunlarını digər fənlərdə keçdiyi materiallarla əlaqələndirir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- əsərdə onun üçün tanış olan heyvan və bitkiləri göstərir
- keçdiyi ədəbi əsərlərin personajlarını təsviri incəsənət əsərində göstərir
- təsviri incəsənət əsərinin məzmununu (məs. ilin fəsilləri) həmin mövzuda yaradılan musiqi əsərləri ilə əlaqələndirir, hansını ki, musiqi dərində dinləyib.

T.t.III.13 Şagird yerli mühitdə mövcud olan incəsənət əsəri ilə tanış olur.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- yerli mühitdə olan incəsənət abidələrini müzakirə edir
- məhəlləsi, kəndi, qəsəbəsi, şəhəri və rayonunda məşhur olan incəsənət işçiləri və incəsənət əsərləri haqqında müzakirə aparır

III sinfin proqramının məzmunu

Təsviri incəsənətin əsas element və prinsipləri:

Xətt, rəng (kolorit, kontrast rənglər), faktura, forma, məkan; (xətlərlə, rənglərlə əhval-ruhiyyənin ötürülməsi); əşyanın bütöv və ümumi ölçüləri. Kompozitiv bölgü əsasları (vərəqin ölçüsünə uyğun olaraq təsvirin ölçüsünün seçilməsi, şəkildə əsasın ayrılması, formatda təsvirin bərabər şəkildə bölgüsü, həndəsi perspektiv və simmetriya, bütöv və ümumi ölçülərin ötürülməsi; ön və arxa planın ayırd edilməsi).

Material və vəsait:

Qələm, pastel, quş, akvarel, təbaşir, kömür, rəngli kağız, karton, plastilin, gil, kəndir, məftil, şüşə və plastmas qutular, təbii və süni materiallar; fırça, qayçı, yapışqan.

Texnika və prosedur:

Rəssamlığın, qrafikin başqa-başqa texnikası, yonmaq, aplikasiya, kağız plastikası kollaj, mozaika, konstruksiya; kəsmək, yapışdırmaq.

Ətraf mühiti müşahidə etmək:

Assosiasiya, təəssüratların verilməsi.

İdeya mənbələri:

Məşhur rəssamların əsərləri, ətraf mühiti müşahidə etmək nəticəsində alınan təəssüratlar, fantaziya, bədii ədəbiyyat, film, müxtəlif növ tamaşalar.

Ehtimal olunan mövzular:

“Şən tətilər”, “Dənizdə”, “Yağmurlu gün”, “Afrikaya səyahət”, “Payızda meşə”, “Milad hədiyyəsi”, “Yaz gəldi”, “Əfsanəvi quş” və s.

Əmək fəaliyyəti:

Sınıf otağını, həyəti səliqəyə salıb yığışdırmaq, vaxt limiti və təhlükəsizlik qaydalarına riayət etmək.

İş strategiyası:

Müstəqil, cütlükdə, qrupda işləmək.

Tədbirlər:

Sınıf və məktəb sərgisi, bayram, tamaşalara, muzeylərə, qalereyalara, şəhərkənarı mədəni irislərlə tanışlıq məqsədilə ekskursiyalara getmək.

Təqdimatlar:

İşinin təqdimatı (iş haqqında söhbət, qiymətləndirmə), suallar vermək, cavab vermək, təəssüratlarla, müşahidələrlə paylaşmaq, başqalarının fikirlərini diqqətlə dinləmək, başqalarının işləri və fikrinə qarşı hörmət göstərmək, başqalarının fikirlərinə diqqətlə qulaq asmaq, lazımi terminologiyadan istifadə etmək.

Kontekstdə incəsənətin dərk edilməsi:

Təsviri incəsənətin məşhur nümunələrini nəzərdən keçirmək, tanımaq və konkret sahəyə aid etmək (rəssamlıq, qrafika, heykəltəraşlıq, dekorativ-tətbiqi); məzmunla digər fənlərdə keçilən materialları

əlaqələndirmək; əsərdən alınan təsüuratlar haqqında söhbət aparmaq; əsərdə verilən əhval-ruhiyyəni tanımaq; yerli incəsənət xadimləri və onların yaradıcılığı haqqında informasiya toplamaq.

İlin sonunda əldə edilən nəticələr

Praktiki vərdiş-bacarıq və ideyaları ifadə etmək	Komunikasiya və şərh	İncəsənətin kontekstdə dərk edilməsi
Şagird T.t.III.1 İşin yaradılması zamanı təsviri incəsənətin bir neçə əsas elementləri və prinsiplərindən istifadə edir	Şagird T.t.III.7 Fərdi iş və qrup işini təqdim edir, özünün və sinif yoldaşlarının fikri və ideyalarını bölüşdürür	Şagird T.t.III.11. İncəsənətin müxtəlif sahələrini bir-biri ilə müqayisə edir.
T.t.III.2 İşin yaradılması zamanı müxtəlif material, texnika və prosedura müraciət edir və onların imkanlarını araşdırır.	T.t.III.8 Şagird anlayır ki, incəsənət - ideyaların ifadə edilmə vasitəsidir	T.t.III.12 Əsərlərin məzmunlarını digər fənlərdə keçilən materialla əlaqələndirir.
T.t.III.3 Ətrafda obyektlər arasındakı əlaqələri müşahidə edir və öz işində əks etdirir	T.t.III.9 Özünün və digərlərinin işlərinə və fikirlərinə hörmətlə yanaşır	
T.t.III.4 Müxtəlif motivlərin təsiri ilə əmələ gələn ideyaları öz işində əks etdirir	T.t.III.10 Müxtəlif növ tədbirlərdə iştirak edir	
T.t.III.5 Sadə əmək işlərini planlaşdırır və yerinə yetirir		
T.t.III.6 Fərdi olaraq və başqaları ilə birlikdə işləyir		

IV sinif

İlin sonunda əldə edilən nəticələr

Praktiki vərdiş-bacarıqlar və ideyaların incəsənətdə ifadə edilməsi	Kommunikasiya və şərh	İncəsənətin kontekstdə dərk edilməsi
<p>T.t.IV.1 İşin yaradılması zamanı təsviri incəsənətin bir neçə əsas elementləri və prinsiplərindən istifadə edir</p>	<p>T.t.IV.7 Şagird fərdi iş və qrup işlərini təqdim edir və onlarda ifadə edilən ideyalar və istifadə edilən üsullar barədə söhbət aparır</p>	<p>T.t.IV.11 İncəsənətin müxtəlif sahələrini bir-biri ilə müqayisə edir</p>
<p>T.t.IV. İşin yaradılması zamanı şagird müxtəlif material, texnika və prosedurdan istifadə etməklə eksperimentlər aparır</p> <p>T.t.IV.3 Ətrafda obyektlər arasındakı əlaqələri müşahidə edir və öz işində əks etdirir</p> <p>T.t.IV.4 Şagird öz duyğularını, əhval-ruhiyyələrini və ideyalarını işində təsvir edir</p> <p>T.t.IV.5 Şagird müxtəlif işləri planlaşdırır və yerinə yetirir</p>	<p>T.t.IV.8 Şagird anlayır ki, incəsənət - ideyaların ifadə edilmə vasitəsidir</p> <p>T.t.IV.9 Şagird tənqid zamanı digərlərinin işlərinə və fikirlərinə hörmətlə yanaşır</p> <p>T.t.IV.10 Müxtəlif növ tədbirlərdə iştirak edir</p>	<p>T.t.IV.12 Əsərlərin məzmunlarını digər fənlərdə keçilən materialla əlaqələndirir.</p>
<p>T.t.IV.6 Şagird problemin həlli üçün qrupda işləyir</p>		

İlin sonunda əldə edilən nəticələr və indikatorlar

İstiqamət: praktiki vərdiş-bacarıqlar və ideyaların incəsənətdə ifadə edilməsi

T.t.IV.1 Şagird işin yaradılması zamanı təsviri incəsənətin bir neçə əsas elementləri və prinsiplərindən istifadə edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- müxtəlif növ ştrix və xətlərdən istifadə edir
- rəngləri qarışdırmaqla istədiyi yarımtonları (məs. sarımtıl-yaşıl, göyümtül yaşıl) alır
- ağ və qara rəngi əlavə etməklə rəngin gücünü, tonallığını dəyişir
- məkanı ifadə etmək üçün yarımtonlardan istifadə edir (ön plan – tünd, arxa plan açıq tonlarla)
- Fiqurun, formanın və ya ornamentin təkrarlanması ilə ritmik kompozisiyalar yaradır
- Kollaj, aplikasiya, mozaika və digər texnikadan istifadə etməklə (kəpənək, portret, meşə və s.) simmetrik və asimmetrik işlər yaradır
- Ön, arxa və orta plan və horizontal xətlərdən istifadə etməklə sadə perspektivin biliyini nümayiş etdirmək

T.t.IV.2 Şagird işin yaradılması zamanı müxtəlif material, texnika və prosedurdan istifadə etməklə eksperimentlər aparır.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- müxtəlif faktura (müxtəlif növ rəngləmə, karton parçalar, basmalarla, örtülü səthin cızılması, barmaqlar, köpük, çubuqlar, fırça ilə və s.) yaradır
- səhvləri (maneələr, qüsurlar) iş elementinə çevirir
- müxtəlif materiallardan (toxuma, karton, məftil, ikincidərəcəli resurslar) istifadə etməklə dekorativ və tətbiqi işlər yaradır

T.t.IV.3 Ətrafda obyektlər arasındakı əlaqələri müşahidə edir və öz işində əks etdirir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- məişət səhnələrini çəkir (məs. məhsul, ailədə səhər, zooparkda)
- əşyanın təsvirinin müşahidəçidən uzaq olmasına əsasən necə dəyişdiyini müşahidə edir və işində təsvir edir
- təbiətdə və onda baş verən hadisələrin müşahidə nəticələrini təsvir edir (məs. gecə-gündüzün başqa-başqa parçalarını, ilin fəsilləri və havanı ifadə edir)

T.t.IV.4 Şagird öz duyğularını, əhval-ruhiyyələrini və ideyalarını işində təsvir edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

-
- öz fikrində tutduğunu əsərdə daha yaxşı göstərmək üçün təsvir üsullarını seçir
- təsvir növlərini yaradır
- həyatda gördüyü maraqlı səhnələri ötürür, əhəmiyyətli detalları təsvir edir
- yaxın insanları (ailə üzvləri, dostlar və s.), nağıl qəhrəmanlarını təsvir edir və onlara olan münasibətini göstərməyə çalışır.

T.t.IV.5 Şagird müxtəlif işləri planlaşdırır və yerinə yetirir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- yerinə yetirilən işin ardıcılığını planlaşdırır
- hər növ fəallıqları yerinə yetirən zaman vaxt limitinə riayət edir
- iş alətlərini, materialları seçir, onları zaman kəsiyində nizamlayır
- xarab olmuş əşyaları və məktəb inventarını (kitab, xəritə) bərpa edir
- müxtəlif sinif və ya məktəb tədbirlərini bəzəyir, dəvətnamələr və təbrik məkturları, dibçəklər, divar qəzetini, şənlik üçün afişanı hazırlayır
- məktəbin həyatını rəngli təbaşirlə rəngləyir
- sinif otağını təmizləyir və səliqəyə salır və məktəbin həyatını təmizləyir

T.t.IV.6 Şagird problemin həlli üçün qrupda işləyir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- qrup işində (birgə qərar qəbul edilməsində, funksiyaların bölünməsində) iştirak edir
- birgə işin yaradılmasında iştirak edir
- problemin həll edilməsində sinif yoldaşlarına kömək edir

İstiqamət: Kommunikasiya və şərh**T.t.IV.7 Şagird fərdi iş və qrup işlərini təqdim edir və onlarda ifadə edilən ideyalar və istifadə edilən üsullar barədə söhbət aparır.**

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- öz işlərində və digərlərinin işlərində istifadə edilən bədii üsullar və elementləri (material, texnika, janr, kolorit, forma, ton, faktura və s.) ayırd edir
- nəyi bəyəndiyini, nəyi bəyənmədiyini qeyd edir
- müəllim və sinif yoldaşlarının fikrini dinləyir
- əsərdə fikrini nə dərəcədə ötürə bildiyini qiymətləndirməyə çalışır
- əsər haqqında söhbət apararkən terminologiyadan istifadə edir
- təqdimat zamanı suallar verir və eləcə də digərləri tərəfindən verilən sualları cavablandırır
- geniş auditoriya qarşısında müəllif və ya şərhçi rolunda əsərləri təqdim edir

T.t.IV.8 Şagird anlayır ki, incəsənət - ideyaların ifadə edilmə vasitəsidir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- insanların incəsənət əsərlərini yaratma səbəblərini sadalayır və təhlil edir
- işdə nəyi ötürmək istədiyi haqqda danışır (arzu, emosiya, fikir, təəssürat)
- incəsənət haqqında aludəçilik və peşə kimi müzakirə edir

T.t.IV.9 Şagird tənqid zamanı digərlərinin işlərinə və fikirlərinə hörmətlə yanaşır.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- başqasının işini qiymətləndirdikdə korrekativ ifadələrdən istifadə edir
- mübahisə zamanı başqasına söhbət etməyə imkan verir
- sinif yoldaşlarının tərəfini tutur, iş zamanı onları həvəsləndirir

T.t.IV.10 Şagird müxtəlif növ tədbirlərdə iştirak edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- teatral səhnəcikdə, sinif və məktəb şənlikləri və sərgilərdə iştirak edir

- muzeylərə və sərgilərə gedir
- ekskursiyalara gedir və mədəni irslərlə tanış olur

İstiqamət: İncəsənətin kontekstdə dərk edilməsi

T.t.IV.11 İncəsənətin müxtəlif sahələrini bir-biri ilə müqayisə edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- təsviri üsullara, materiala, texnikaya əsasən incəsənətin müxtəlif sahələrinin əsərlərini müqayisə edir
- incəsənətin müxtəlif sahələrinin ayrı-ayrı nümunəsinin təyinatını müzakirə edir (dekorativ, tətbiqi, dini, estetik, informasiya)
- sahələrlə əlaqədar peşələri xarakterizə edir
- incəsənət sahələrinin duyğu orqanlarına təsirinə və vaxt müddətinə əsasən müqayisə edir
- məşhur abidələr, rəssamlıq nümunələri, heykəltaraşlıq, dekorativ-tətbiqi və xalq yaradıcılığı nümunəsi haqqında informasiya toplayır, onları sinif yoldaşlarına tanış edir

T.t.IV.12 Əsərlərin məzmunlarını digər fənlərdə keçilən materialla əlaqələndirir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- eyni mövzuda yaranan incəsənət əsəri və bədii əsərləri müqayisə edir
- bədii əsərlərdə təbii hadisələri, fərqli relyefi, müxtəlif peşəli insanları tanıyır

T.t.IV.13 Şagird yerli mühitdə mövcud olan incəsənət əsərlərini təhlil edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- yerli incəsənət xadimləri, onların yaradıcılığı barədə informasiya toplayır və sinif yoldaşlarına tanış edir
- regionda yerləşən tarixi-memarlıq abidələrini təsvir edir
- mühitin və dövrün incəsənət əsərlərinin (əsərdə konkret regionun landsaftı, memarlıq abidəsi, dövr üçün xarakterik əşyalar və s.) mühit və dövrə nə kimi təsir göstərdiyini müzakirə edir

Programın məzmunu

Təsviri incəsənətin əsas element və prinsipləri:

Xətt (ştrix), rəng (rəngin intensivliyi, yarımton), faktura, forma (xətlərlə, rənglərlə əhval-ruhiyyənin ötürülməsi); əşyanın bütöv və ümumi ölçülərinin ötürülməsi; məkan verilişinin cəhdi (təsvirin miqyası və tonallığının vasitəsilə horizontun xətti, ön və arxa planın seçilməsi); simmetriya, ritm, tarazlıq.

Material və vəsait:

Qələm, pastel, quaş, akvarel, təbaşir, kömür, rəngli kağız, karton, plastilin, gil, kəndir, məftil, şüşə və plastmas qutular, təbii və süni materiallar; müxtəlif materiallar və alətlərlə eksperiment.

Texnika və prosedur:

Rəssamlığın, qrafikin başqa-başqa texnikası, basmalar, yonmaq, aplikasiya, kağız plastikası kollaj, mozaika, konstruksiya; kəsmək, yapışdırmaq, əymək, burmaq, toxumaq.

İdeya mənbələri:

Fənlər arasında əlaqələrin, assosiasiyaların ötürülməsi: ideya mənbələri: məşhur rəssamların əsərləri, ətraf mühiti müşahidə etmək nəticəsində alınan təəssüratlar, fantaziya, bədii ədəbiyyat, film, müxtəlif növ tamaşalar.

Ehtimal olunan mövzular:

“Yayın bir günü”, “Mənim ailəm”, “Səhər”, “Ad günü”, “Kəpənək”, “Mənim sevimli heyvanım”, “Mənim məktəbim”, “Nağıllar aləmində”, “Teatrda”, “Küçədə”, “İdman yarışması” və s.

Əmək fəaliyyəti:

Yerinə yetiriləsi işlərin ardıcılığını planlaşdırmaq, sinif otağını, həyəti səliqəyə salıb yığışdırmaqda iştirak etmək, vaxt limiti və təhlükəsizlik qaydalarına riayət etmək; xarab olmuş əşya və məktəb inventarizasiyasını (kitab, xəritə) bərpa etmək, başqa-başqa sinif və ya məktəb tədbirlərini bəzəmək, təbrik məktubları və dəvətnamələri, çərçivələri, dibçəkləri, divar qəzetini, bayram afişasını yaratmaq və s.

İş strategiyası:

Müstəqil, cütlükdə, qrupda işləmək.

Tədbirlər:

Sinif və məktəb sərgisi, bayram, tamaşalara, muzeylərə, qalereyalara, şəhərkənarı mədəni irslərlə tanışlıq məqsədilə ekskursiyalara getmək.

Təqdimatlar:

İşinin təqdimatı (iş haqqında söhbət, qiymətləndirmə), suallar vermək, cavab vermək, təəssüratlarla, müşahidələrlə paylaşmaq, başqalarının fikirlərini diqqətlə dinləmək, başqalarının işləri və fikrinə qarşı hörmət göstərmək, başqalarının fikirlərinə diqqətlə qulaq asmaq, lazımı terminologiyadan istifadə etmək.

Kontekstdə incəsənətin dərk edilməsi:

Təsviri incəsənətin məşhur nümunələrini nəzərdən keçirmək, tanımaq və konkret sahəyə aid etmək, sahələri müqayisə etmək, məzmunla digər fənlərdə keçilən materialları əlaqələndirmək; əsərdən alınan təəssüratlar haqqında söhbət aparmaq; əsərdə verilən əhval-ruhiyyəni tanımaq; yerli mühitdə mövcud incəsənət əsərlərinin təhlili (onların həyətləri, şəhərləri, kəndləri, rayonlarında yaşayan incəsənət xadimləri və onların yaradıcılığı haqqında informasiya toplamaq).

**VII sinif
(keçid sinfi)**

İlin sonunda əldə edilən nəticələr

Praktiki vərdiş-bacarıq və ideyaları ifadə etmək	Komunikasiya və şərh	İncəsənətin kontekstdə dərk edilməsi
T.t.VII.1 İşin yaradılması zamanı təsviri incəsənətin elementləri və prinsiplərindən yaradıcılıqla istifadə edir	T.t.VII.7 Fərdi və qrup işlərini təqdim edir və başqa fənlərdə əldə edilən biliyin əsasında bədii əsərlər haqqında müzakirələr aparır	T.t.VII.11 Təsviri və tətbiqi incəsənətin müxtəlif sahələrinin nümunələrini tarixi, dini və sosial kontekstlə əlaqələndirir
T.t.VII.2 Təşəbbüs göstərir və işin yaradılması zamanı müxtəlif material, texnika və proseduru istifadə etmək vərdişini inkişaf etdirir	T.t.VII.8 Şagird anlayır ki, incəsənət - özünü ifadə etmə vasitəsidir.	T.t.VII.12 Əsərlərin məzmunlarını tarix və mədəniyyətlə əlaqələndirir
T.t.VII.3 Ətrafda obyektlər arasında əlaqələrə diqqət yetirir və onları öz işində əks etdirir	T.t.VII.9 Tənqid zamanı başqalarının işlərinə və fikrinə hörmətlə yanaşır	T.t. VII.13 Gürcü incəsənəti və incəsənət xadimləri ilə tanış olur
T.t.VII.4 Duyğularını, əhval-ruhiyyəsini və ideyaları öz işində əks etdirir	T.t.VII.10 Müxtəlif növ tədbirlərdə iştirak edir.	T.t.VII.14 İctimaiyyətin həyatında incəsənətin rolunu araşdırır
T.t.VII.5 Müxtəlif növ işləri planlaşdırır və yerinə yetirir		
T.t.VII.6 Özünün məqsədinə, eləcə də ümumi məqsədə çatmaq üçün başqaları ilə əməkdaşlıq edir		

İlin sonunda əldə edilən nəticələr və onların indikatorları**İstiqamət: İncəsənətdə praktiki vərdiş-bacarıq və ideyaların ifadə edilməsi****T.t.VII.1 Şagird işin yaradılması zamanı təsviri incəsənətin elementləri və prinsiplərindən yaradıcılıqla istifadə edir**

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- müxtəlif növ cizgi və effektlərlə əhval-ruhiyyəni ötürür və fakturalar yaradır
- müxtəlif növ cizgi və effektlərlə işıq-kölgəni, işıq zolağını və düşən kölgə vasitəsilə əşyaların həcmi göstərir
- peyzajı, küçəni (landşaftı) təsvir edərkən horizontal xətlərdən və nöqtələrdən istifadə edir
- əsəri yaradarkən kompozitiv bölgünün əsas üsullarından, tarazlıqdan istifadə edir, məs., nəzər nöqtəsini (hava şarında səyahət)
- berrəngli qradasiyadan istifadə edir
- çoxfıqurlu kompozisiyaları təsvir edir
- insanın fiqurunu əsas ölçüləri nəzərə almaqla təsvir edir
- əsərdə (fiqurların hərəkəti, külək) müxtəlif bədii üsullarla dinamikanı göstərir
- səhvi yaradıcılıq axtarışına çevirir

T.t.VII.2 Şagird təşəbbüs göstərir və işin yaradılması zamanı müxtəlif material, texnika və proseduru istifadə etmək bacarığını inkişaf etdirir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- tanış materialla (müxtəlif təsvir, şüşə, metal, ağac, parça üzərində boyalarla və basmalarla ornament yaradır)
- kompüter vasitəsilə sadə təsvirlər, ornamentlər, effektləri yaradır
- materialı və texnikanı özü seçir (məs. parçanı seçir, onu quşla və temper rənglərlə bəzəyir)

T.t.VII.3 Şagird ətrafda obyektlər arasında əlaqələrə diqqət yetirir və onları öz işində əks etdirir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- məişət səhnələrini çəkir (məs. məhsul yığım, ailədə səhər, zooparkda)

- əşyanın təsvirinin müşahidəçidən uzaqlıqda necə dəyişdiyini müşahidə edir və işində təsvir edir
- təbiətdə və onda baş verən hadisələrin müşahidə nəticələrini öz işində təsvir edir (məs. uyğun rənglə gecə-gündüzün müxtəlif parçasını ifadə edir, ilin fəsil və havasını).

T.t.VII.4 Şagird duyğularını, əhval-ruhiyyəsi və ideyalarını öz işində əks etdirir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- əsərlərdə öz fikirlərini daha yaxşı ötürmək üçün təsvir üsullarını seçir
- təsvir növlərini yaradır
- həyatda gördüyü maraqlı səhnələri verir, əhəmiyyətli detalları təsvir edir
- yaxın adamları (ailənin üzvləri, yoldaşlar və s.) təsvir edir və çalışır ki, öz münasibətlərini ötürsün

T.t.VII.5 Müxtəlif növ işləri planlaşdırır və yerinə yetirir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- yerinə yetiriləcək işlərin ardıcılığını və iş qrafikini planlaşdırır, funksiyaları bölüşdürür, işin davamiyyətinə nəzarət edir, problem olduğu halda strategiyanı dəyişdirir
- planın bir neçə variantını müzakirə edir və onlardan birini seçir
- iş alətlərini, materialı seçir
- xarab olmuş əşyaları və məktəb ləvazimatını (xəritə, parta) bərpa edir
- müxtəlif sinif və məktəb tədbirlərini bəzəyir, təbrik məktubu və dəvətnamələrini, çərçivələr, dibçəklər, divar qəzetləri, şənlik üçün afişa hazırlayır
- sinif otağının interyer eskizini hazırlayır
- məktəb həyatının kənarlarını dekorativ şəkildə bəzəyir
- məktəb və ya sinif kitabxanası üçün kitabları bağlayır və yeniləşdirir
- teatral kostyumları və dekorasiya detallarını (papaq, maska, pərdə, çələng) çəkir və hazırlayır

T.t.VII.6 Şagird özünün məqsədinə, eləcə də ümumi məqsədə çatmaq üçün başqaları ilə əməkdaşlıq edir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- başqaları ilə əməkdaşlıq etmək təşəbbüsünü irəli sürür və sinif yoldaşlarına həvəslə köməklik edir

2009

- müxtəlif funksiyaları yerinə yetirir (lider, qrup üzvü)
- birgə qərar qəbul edilməsində iştirak edir
- funksiyaları yerinə yetiriləcək məsələnin məqsədindən irəli gələrək bölür
- işin yerinə yetirildiyinin ehtimal müddətini müəyyən edir və müxtəlif növ fəallıqların yerinə yetirilməsi zamanı vaxt limitinə riayət edir
- özünün ideyasını həyata keçirmək üçün yardım istəyir
- konkret problemi həll edərkən başqaları ilə əməkdaşlıq edir və yardım istəyir

K İstiqamət: Kommunikasiya və şərh

T.t.VII.7 Şagird fərdi və qrup işlərini təqdim edir və başqa fənlərdə əldə edilən biliyin əsasında bədii əsərlər haqqında müzakirələr aparır

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- özünün və başqalarının işləri haqqında söhbət aparır və sübut edir ki, onlardan birini niyə bəyənir və ya bəyənmir
- söhbət zamanı uyğun terminləri istifadə edir
- auditoriya tərəfindən verilən suallara cavab verir
- öz seçimini və düşündüyünü müzakirə edir, hansı ki, başqa fənlərdə keçilən materiala əsaslanı bilər
- tarixdə və ədəbiyyatda keçilən mövzuları və personajları tapır
- əsərin məzmunu barədə söhbət aparır
- əsərdə istifadə olunan bədii üsulları və elementləri (janr, texnika, material, kolorit, kompozitiv bölgü prinsipi və b.) müzakirə edir
- əsərdə verilən əhval-ruhiyyə haqqında söhbət aparır

T.t.VII.8 Şagird anlayır ki, incəsənət - özünü ifadə etmə vasitəsidir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird :

- insanların incəsənət əsərlərini niyə yaratdıqları səbəblərini təyin edir və sadalayır
- işdə ötürmək istədikləri haqqında söhbət edir (arzu, emosiya, fikir, təəssürat)
- incəsənəti aludəçilik və peşə kimi müzakirə edir

T.t.VII.9 Tənqid zamanı başqalarının işlərinə və fikrinə hörmətlə yanaşır.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird :

- başqalarının səhvləri haqqında danışarkən korrekativdir
- fərqli ideyalar, üslub, yanaşmaya qarşı tolerantdır
- mübahisə zamanı başqasının söhbətinə imkan verir

T.t.VII.10 Şagird müxtəlif növ tədbirlərdə iştirak edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- sərgidə iştirak edir
- səhnəciyin qurulmasında iştirak edir
- incəsənətin görkəmli xadimləri ilə görüşür

İstiqamət: İncəsənətin kontekstdə dərk edilməsi**T.t.VII.11 Şagird təsviri və tətbiqi incəsənətin müxtəlif sahələrinin nümunələrini tarixi, dini və sosial kontekstlə əlaqələndirir.**

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- bu və ya o əsərin hansı sosial təbəqəyə məxsus olduğu haqqda fikirlərini bildirir
- məşhur memarlıq abidələrinin yaranmasının bir neçə səbəblərini sadalayır (piramidalar, Çin sədləri və s.)
- dekorativ-tətbiqi incəsənət əsərlərinin təyinatı barədə söhbət aparır
- sosial və dini kontekstin incəsənət əsərinin xarici tərəfinə nə kimi təsir göstərdiyini müzakirə edir

T.t.VII.12 Şagird əsərlərin məzmunlarını tarix və mədəniyyətlə əlaqələndirir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- incəsənət əsərində tarixi və dəbi, personajları tanıyır
- tarixi hadisə ilə əlaqədar incəsənət əsərini tanıyır
- müxtəlif mədəniyyətlərdə eyni bir mövzuda yaranan əsərləri axtarır və onları bir-birləri ilə müqayisə edir

2009

- vizual detallar (geyim, mebel, qablar və s.) və üslub əlamətlərinə əsasən bu və ya digər mədəniyyətə aid olan incəsənət əsərlərini tanıyır
- konkret əsərin yaradıcılığına sövq edən tarixi hadisəni tanıyır

T.t.VII.13. Şagird gürcü incəsənəti və incəsənət xadimləri ilə tanış olur

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- Gördüyü mədəni məişət abidələrini müzakirə edir və öz münasibətini ifadə edir
- Məşhur kilsə memarlıq abidələrini bir-biri ilə müqayisə edir
- Bir neçə məşhur gürcü rəssamının, heykəltaraşının əsərlərini müzakirə edir

T.t.VII.14. Şagird ictimaiyyətin həyatında incəsənətin rolunu araşdırır

Nəticə əldə edilib, əgər şagird:

- onun şəhərində/rayonunda/ölkəsində mövcud mədəni müəssisələrin adlarını çəkir (muzey, qalereya, kinoteatr) və onların təyinatlarını müzakirə edir
- İncəsənət sahəsində kimin və nə ilə onun şəhərinin/kəndinin/ölkəsinin adını məşhurlaşdırdığı barədə informasiya toplayır və təhlil edir
- incəsənətin ayrı-ayrı əsərlərinin (heykəl, plakat, afişa, reklam) ictimai yerlərdə təyinatını müzakirə edir
- dünya əhəmiyyətli bir neçə incəsənət xadiminin yaradıcılığını və onların mədəniyyətin inkişafında oynadıqları rolun öyrənir

VII sinfin dərş proqramının məzmunu

Təsviri incəsənətin əsas element və prinsipləri: xətt (nazik, qalın, kontur, əyri, qırıq, dalğalı), rəng (əsas, düzəltmə, soyuq, isti, intensiv, yarımton, kontrast), forma (ikiölçülü (mailidə), simmetrik, asimmetrik); işıq-kölgə, faktura, həcm; bütövlük, ölçülük; məkan (horizontun xətti, perspektiv, nöqtə); nəzər nöqtəsi; simmetriya, ritm, tarazlıq, kontrast, dinamika; xətt, rəng, müxtəlif rəng vasitəsilə əhval-ruhiyyənin ötürülməsi.

Material və vəsait:

Tuş, qələm, pastel, quaş, akvarel, kömür, rəngli kağız, karton, gil, parça, sap, kəndir, məftil, dəmir, təbii və süni materiallar; müxtəlif materiallar və alətlərlə eksperiment; toxuculuq, tikiş, dülgərlik alətləri.

Texnika, prosedur, proses, texnologiyalar:

Rəssamlığın, qrafikin başqa-başqa texnikaları, basmalar, yonmaq, aplikasiya, kağız plastikası kollaj, mozaika, konstruksiya; kompyuter texnologiyaları; cızmaq, əymək, burmaq, toxumaq, naxış vurmaq, toxumaq, tikmək, taxtanı yonmaq.

İdeyaların ifadə edilməsi:

Fənlər və onların funksiyaları arasındakı əlaqələrin, assosiasiyaların verilməsi, detalların tanınması və təsvir edilməsi: ideya mənbələri: məşhur rəssamların əsərləri, təbiət hadisələri, həyatda görülən səhnələr, təsvir, bədii ədəbiyyat, film, konsert, tamaşalar, informasiya vasitələri.

Ehtimal olunan mövzular:

“İlin dörd fəslə”, “Sevimli ədəbi qəhrəmanım”, “Mifoloji motivlər”, “Əfsanələr aləmi”, “Doğma guşə”, “Qəhrəmanlıq” və sairə.

Əmək fəaliyyəti::

Dekorativ və tətbiqi əşyalar, teatral rekvizitləri (kostyum və dekorativ detallar); interyer eskizləri, təbrik məktubları və dəvətnamələri, ziyafət və teatral təqdimatların afişasını hazırlamaq, kitabları cildləmək, avadanlığı təmir etmək; müstəqil, cütlərdə və qrupda işləmək.

Kommunikasiya :

İşin geniş auditoriya qarşısında təqdimatı (düşüncə, emosiya, məqsəd və məsələlərin müzakirəsi); təəssüratlarla, müşahidələrlə, təcrübələrlə paylaşmaq, qiymətləndirmək və onları əsaslandırmaq; lazımi terminologiyadan istifadə etmək; konkret mədəni xüsusiyyətlər, əsərdən götürülən informasiya barədə söhbət aparmaq; sinif və məktəb sərgisi, səhnəcik, aksiya, incəsənət xadimləri ilə görüşlər, muzeylərə, qalereyalara, şəhərkənarı ekskursiyalara getmək.

Kontekstdə incəsənətin dərk edilməsi:

Təsviri incəsənətin məşhur nümunələrini (yaxud da onların reproduksiyalarını) nəzərdən keçirmək, tanımaq və dövr və mədəniyyətə aid etmək; bədii qərarlara tarixi-dini-mədəni kontekstin təsiri; yerli incəsənət xadimləri haqqında informasiya toplamaq və onların yaradıcılıqlarının təhlili; mədəniyyətlə əlaqədar müəssisələr (muzey, qalereya, konsert zalı, kinoteatr); sintez incəsənətində təsviri incəsənətin rolu; incəsənətlə əlaqədar peşələr.

VIII sinif

İlin sonunda əldə edilən nəticələr

Praktiki vərdiş-bacarıq və ideyaları ifadə etmək	Kommunikasiya və şərh	İncəsənətin kontekstdə dərk edilməsi
T.t.VIII.1 İşin yaradılması zamanı konkret problemin həllində təsviri incəsənətin element və prinsipləri biliyindən yaradıcılıqla istifadə edir	T.t.VIII.7 Fərdi və qrup işlərini təqdim edir və əldə edilən biliyə əsaslanaraq incəsənət əsərləri haqqında fikrini bildirir və sübut edir	T.t.VIII.10 Müxtəlif dövr və mədəniyyətin incəsənət əsərlərini tanıyır və bir-biri ilə müqayisə edir
T.t.VIII.2 İşin yaradılması zamanı müxtəlif material, texnika və proseduru məqsədyönlü şəkildə seçir və yaradıcılıqla istifadə edir	T.t.VIII.8 İncəsənətin mədəniyyətin özünü ifadə etmə və kommunikasiya vasitəsi olmağını anlayır	T.t.VIII.11 İncəsənət əsərlərinin yarandığı fərqli kontekstləri tanıyır
T.t.VIII.3 İşində ətrafdakı obyektlərin arasındakı əlaqələrin təsviri yollarını genişləndirir	T.t.VIII.9 Müxtəlif növ tədbirləri planlaşdırır və onlarda iştirak edir	T.t.VIII.12 Gürcü incəsənəti və incəsənət xadimləri ilə tanış olur
T.t.VIII.4 Əsərdə öz duyğularının, əhval-ruhiyyəsinin və ideyalarının təsviri üsullarını genişləndirir		T.t.VIII.13 İctimaiyyətin həyatında incəsənətin rolunu araşdırır
T.t.VIII.5 Müxtəlif işləri planlaşdırır və yerinə yetirir		
T.t.VIII.6 Fərdi və qrup işlərinin müxtəlif strategiyalarına müraciət edir		

İlin sonunda əldə edilən nəticələr və onların indikatorları**İstiqamət: İncəsənətdə praktiki vərdiş-bacarıq və ideyaların ifadə edilməsi****T.t.VIII.1 Şagird işin yaradılması zamanı konkret problemin həllində təsviri incəsənətin element və prinsipləri biliyindən yaradıcılıqla istifadə edir.**

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird :

- əsərdə həcmi, məkanı göstərmək üçün rəng qradasiyasından, başqa-başqa tonallıqdan istifadə edir
- qrafik üsullarla (məs. konturlar, xətlər, ştrixlər) dekorativ əsərlər yaradır
- üslublu bədii növlər yaradır
- fırçanın müxtəlif növ (dairəvi, şaquli, horizontal, diaqonal) boyları ilə miqyaslı əsərlər yaradır
- formalar, rənglər, xətlər, boyların təkrarlanması ilə ornamentlər yaradır
- gürcü və digər mədəniyyətlərin ornament və simvolikasından istifadə etməklə dekorativ, ritmik kompozisiyalar yaradır
- məqsədyönlü şəkildə kontrast rənglərdən istifadə edir
- assosiasiyaları, emosiyaları vermək üçün effektlərdən (ışıq-kölgə, kontrast, kompozitiv bölgü, boya, faktura kolorit) istifadə edir

T.t.VIII.2 Şagird işin yaradılması zamanı müxtəlif material, texnika və proseduru məqsədyönlü şəkildə seçir və yaradıcılıqla istifadə edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird :

- gil, məftil və başqa materiallardan kiçik ölçülü formalar hazırlayır
- tuş və mürəkkəblə, müxtəlif ölçü və formalı fırçalarla, qələm və bitki gövdələrinin vasitəsilə müxtəlif üsullarda (xətt, ştrix, boya) qrafik nümunələr hazırlayır
- gilin, ağacın, dəmirin və başqa materialların xassələrini nəzərə almaqla dekorativ-tətbiqi əşyalar hazırlayır
- əhval-ruhiyyəni ötürmək üçün mövzu, texnika, uyğun təsviri üsullar, materialı seçir
- kompüterdən istifadə etməklə təsvirlər, effektlər, müxtəlif əşyaların dizaynını, kitabların maketlərini hazırlayır

T.t.VIII.3 Şagird əsərdə ətrafdakı obyektlərin arasındakı əlaqələrin təsviri yollarını genişləndirir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird :

- bir çox detallardan istifadə etməklə portretlər, nartürmör və peyzajı naturadan və yadda saxlamaqla çəkir və əsərin bütövlüyünü saxlayır
- xarakterik detaldan istifadə etməklə özünü və başqalarını müxtəlif real və uydurma vəziyyətdə təsvir edir

T.t.VIII.4 Şagird əsərdə öz duyğularının, əhval-ruhiyyəsinin və ideyalarının təsviri üsullarını genişləndirir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird

- əsərdə emosiyalar nəticəsində yaranan assosiasiyaları, təəssüratları və ideyaları göstərir
- əsərin süjeti üçün digər fənlərdə keçilən materialdan istifadə edir
- əsərdə əhval-ruhiyyəni yaratmaq üçün boyalar, kontrastlar, aksentlər, detallar, faktura və qarışıq materialdan istifadə edir
- portretdə xasiyyəti göstərmək üçün mimikadan istifadə edir
- öz işini yaratmaq üçün başqa-başqa rəssamın, mədəniyyətin, dövrün əsərlərindən mənbə kimi istifadə edir

T.t.VIII.5 Şagird müxtəlif işləri planlaşdırır və yerinə yetirir Nəticə əldə edilib, əgər şagird :

- konkret məsələni həll etmək üçün yerinə yetiriləcək işlərin ardıcılığını planlaşdırır
- məqsədə çatmaq üçün vacib olan əməlləri müəyyən edir
- dövlət gerbini, bayrağını, coğrafi, tarixi xəritəni, çərçivəni hazırlayır
- məktəb stendlərini hazırlayır
- sinif otağının interyerinin eskizlərini düzəldir
- məktəbin həyətinin guşələrini dekorativ bəzəyir
- məktəb kitabxanasının köhnəlmiş kitablarını bərpa edir
- teatral kostyumlar və dekorasiya detallarının (papaq, maska) şəkillərini çəkir və hazırlayır
- güllər və ağaclar əkir və onlara qulluq edir

2009

T.t.VIII.6 Şagird fərdi və qrup işlərinin müxtəlif strategiyalarına müraciət edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird :

- gələcək layihənin planlaşdırılması üçün informasiya axtarır və dəqiqləşdirir
- qrup işi/funksiyası/vəzifəsini bölür
- qrup yoldaşının/yoldaşlarının imkanlarını (potensialını) nəzərə alır və onlardan istifadə edir
- konkret məsələnin yerinə yetirilməsində başqalarına yardım edir və lazım gəldikdə onlardan kömək istəyir

İstiqamət: Kommunikasiya və şərh**T.t.III.7 Şagird fərdi iş və qrup işlərini təqdim edir və əldə edilən biliyə əsaslanaraq incəsənət əsərləri haqqında fikrini bildirir və sübut edir.**

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- geniş auditoriya qarşısında əsərini təqdim edir
- söhbət zamanı başqalarının işlərinə korrektiv yanaşır
- əsərin müzakirəsi zamanı uyğun terminologiyadan istifadə edir
- işini təqdim edən zaman düşüncəsi, emosiyaları, nəyi təsvir etmək istədiyi barədə söhbət edir
- qrup işini təqdim edən zaman qrupun məqsəd və məsələləri barədə söhbət edir
- əsərin yaradılmasının əsasları barədə söhbət edir
- əsərdə istifadə olunan bədii üsullara əsasən əsəri qiymətləndirir

T.t.VIII.8 Şagird incəsənətin - mədəniyyətin özünü ifadə etmə və kommunikasiya vasitəsi olmağını anlayır.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- incəsənət əsərlərinin üslubu, koloriti, mövzusu, kompozitiv qurumuna əsasən bir dövrün iki müxtəlif mədəniyyətini bir-biri ilə müqayisə edir
- konkret mədəniyyətin bir neçə xarakterini sadalayır, hansı ki, əsərdə təsvir ediləndir (geyim, memarlıq, qablar, mebel və s.)
- konkret əsərlərin müqayisəsi əsasında müxtəlif mədəniyyətlərin fərqlərini (özünəməxsusluğunu) müzakirə edir

- onun üçün maraqlı olan hər hansı bir ölkənin mədəni abidəsi haqqında material toplayır və sinif yoldaşlarına məruzə, əyani vəsait şəklində təqdim edir
- bu və ya digər millət haqqında onun incəsənət əsəri ilə tanış olduqda nəyi anladığını müzakirə edir
- müəllifin düşüncəsi haqqında öz fikrini bildirir
- əsərin məzmunu haqqında söhbət aparır
- səhnəcikdən, filmdən, rəngli/qrafik əsərdən, kitab illüstrasiyalarından əldə etdiyi informasiya barədə söhbət aparır

T.t.VIII.9 Şagird müxtəlif növ tədbirləri planlaşdırır və onlarda iştirak edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- müxtəlif tədbirlərin mövzu və məqsədlərini müəyyən edir
- sərgi təşkil edir (əsərləri özü seçir, ekspozisiyalar təşkil edir)
- səhnəciyin qurulmasında iştirak edir
- müxtəlif növ aksiyalar təşkil edir və onlarda iştirak edir (məs. ətraf mühitin mühafizəsi)
- incəsənətin görkəmli xadimləri ilə görüş təşkil edir

İstiqamət:İncəsənətin kontekstdə dərk edilməsi

T.t.VIII.10 Şagird müxtəlif dövr və mədəniyyətin incəsənət əsərlərini tanıyır və bir-biri ilə müqayisə edir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- bu və ya digər dövr və mədəniyyətin incəsənət əsərlərinin xarakterik əlamətlərini təyin edir
- təsviri incəsənətin zamanla birlikdə necə dəyişdiyini müzakirə edir (mövzu, üslub, texnologiya, prosedür)
- realistik və şərti əsərləri bir-biri ilə müqayisə edir
- müəyyən mədəniyyət və ya dövrün məşhur abidələrini müqayisə edir
- müxtəlif dövr və mədəniyyətin təsviri incəsənət əsərlərini bir-biri ilə müqayisə edir və müzakirə edir ki, onlar nə ilə bir-birlərinə bənzəyirlər və nə ilə bir-birlərindən fərqlənirlər
- müasir və qədim heykəltaraşlığı bir-biri ilə müqayisə edir
- Qərbi və Şərqi mədəni abidələri müqayisə edir

2009

T.t.VIII.11 Şagird incəsənət əsərlərinin yarandığı fərqli kontekstləri tanıyır.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- incəsənət əsərini müəyyən mədəniyyət və ya dövrlə əlaqələndirir; bədii əsərin yarandığı dövrü müzakirə edir
- incəsənət əsərini seçir, dini, sosial, iqtisadi, siyasi aspektdə öyrənir və müzakirə edir
- əsərin bədii qərarına tarixi və mədəni kontekstin nə kimi təsir göstərdiyini müzakirə edir
- müxtəlif dövrlərdə eyni süjetin necə ola biləcəyini müxtəlif vasitələrlə (“canlı şəkllər”, cizgilər, şifahi təsvir) təqdim edir

T.t.VIII.12 Şagird gürcü incəsənəti və incəsənət xadimləri ilə tanış olur

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- onun üçün maraqlı tarixi dövrün gürcü incəsənət abidələri haqqında informasiya toplayır və sinif yoldaşlarına məruzə, əyani vəsait şəklində təqdim edir
- gürcü divar rəsminin bir neçə məşhur nümunələri barədə müzakirələr aparır
- gürcü incəsənətinin başqa-başqa sahələrinin (mina, zərgərlik, döymə və s.) bir neçə nümunəsini təhlil edir
- bir neçə gürcü rəssamının əsərlərini tanıyır və yerinə yetirilmə üslubuna əsasən onları bir-biri ilə müqayisə edir

T.t.VIII.13 Şagird ictimaiyyətin həyatında incəsənətin rolunu araşdırır

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- incəsənəti aludəçilik və peşə kimi müzakirə edir
- bir neçə məşhur mədəni abidə haqqında informasiya axtarır və onların ictimai həyata (Məs. Eyfel qülləsi, Nyu-York Ticarət Mərkəzi, Azadlıq Abidəsi və s.) göstərdiyi təsiri müzakirə edir
- hər hansı bir məşhur yaradıcının həyatı haqqında və ya onun konkret əsərləri ilə əlaqədar material axtarır və cəmiyyətin həyatına göstərdiyi təsiri müzakirə edir.

VIII sinfin dərs proqramının məzmunu

Təsviri incəsənətin əsas element və prinsipləri:

Müxtəlif növ xətt, boya; rəng, forma; işıq-kölgə, faktura, həcm; bütövlük, ölçülər; məkan; simmetriya, ritm, tarazlıq, kontrast, dinamika (əhval-ruhiyyənin, assosiasiyaların, emosiyaların müxtəlif effektlər vasitəsilə ötürülməsi).

Material və vəsait:

Tuş, mürəkkəb, qələm, pastel, quaş, akvarel, tempera, kömür, karton, gil, ağac, parça, dəmir, məftil, təbii və süni materiallar; müxtəlif materiallar və alətlərlə eksperiment

Texnika və prsoedur:

Rəssamlığın, qrafikin başqa-başqa texnikaları, basmalar, yonmaq, kağız plastikası, kollaj, konstruksiya; kompüter texnologiyaları

İdeyaların ifadə edilməsi:

Fənlər və onların funksiyaları arasındakı əlaqələrin, assosiasiyaların ötürülməsi, detalların tanınması və təsvir edilməsi: ideya mənbələri: müxtəlif mədəniyyətlərin, dövrün incəsənət əsərləri, məşhur rəssamların əsərləri, təbiət hadisələri, həyatda gördüyü səhnələr, təsvirlər, tarixi faktlar, bədii ədəbiyyat, film, təqdimat (teatral, balet, opera səhnəsi, konsert və s.), informasiya vasitələri

Ehtimal olunan mövzular:

“Şəhərdə/kənddə səhər/axşam”, “Meşədə, şəhərdə, kənddə yağışlı gün”, “Birinci qar”, “Dini bayramlar”, “Məhəbbət”, “Sevimli mifoloji personajlar”, “Qəhrəmanlıq” və s.

Əmək fəaliyyəti:

Dekorativ və tətbiqi əşyalar, kitablar (cildləmək, maketlərini hazırlamaq); teatral rekvizitləri (kostyum və dekorativ detallar); interyer eskizləri, avadanlığı təmir etmək; məktəb həyatının dekorativ şəkildə bəzənməsi, bitkilərin əkilməsi-qulluğu.

İş strategiyası:

Müstəqil, cütlükdə, qrupda işləmək.

Kommunikasiya :

İşin geniş auditoriya qarşısında təqdimatı (düşüncə, emosiya, məqsəd və məsələlərin müzakirəsi); təəssüratlarla, müşahidələrlə, təcrübələrlə paylaşmaq, qiymətləndirmək və onları əsaslandırmaq; lazımi terminologiyadan istifadə etmək; əsərin yaradılması əsasları, qrup tərəfindən adı çəkilən məqsədlər barədə söhbət aparmaq; əsərləri bədii üsullara əsasən qiymətləndirmək; müxtəlif mədəniyyətlərin xarakterik əlamətləri, əsərdən əldə edilən informasiyalar barədə söhbət aparmaq; sərgi, səhnə, aksiya, incəsənət xadimləri ilə görüşlər, ekskursiyalar.

Kontekstdə incəsənətin dərk edilməsi:

Təsviri incəsənətin məşhur nümunələrini nəzərdən keçirmək, tanımaq və dövr və mədəniyyətlə əlaqələndirmək; şərti və realist əsərlərin müqayisə edilməsi; incəsənət əsərinin dini, sosial, iqtisadi və siyasi aspektdə təhlil edilməsi;

gürcü incəsənət xadimləri və onların yaradıcılıqları haqqında informasiya toplamaq; gürcü mədəniyyət sahələri; divar rəsmləri, memarlıq, mina, zərgərlik, basma və s.

IX sinif

İlin sonunda əldə edilən nəticələr və onların nəticələri

İstiqamət: Praktiki vərdiş-bacarıq və ideyaların ifadə edilməsi**T.t.IX.1 Şagird əsərin yaradılması zamanı incəsənətin elementləri və prinsiplərindən, müxtəlif material, texnika və proseduralardan yaradıcılıqla istifadə edir.**

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- təsviri aləmin şəklini çəkir (məs. onun arzuladığı şəhər), koloriti, işıq-kölgəni, boyanı, kompozitiv bölgünü istifadə edir
- kolorit vasitəsilə əhval-ruhiyyəni ötürür
- kontrast rənglərdən rəngin göstərilməsini gücləndirmək və emosiyaları ötürmək üçün istifadə edir
- konkret məsələni yerinə yetirmək üçün rənglərlə (müxtəlif materialları – akvarel, quaş, pasteli qarışdırır) eksperiment aparır, rəng qammasını seçir
- rəssamlıq əsərini yaradan zaman ənənəvi və qeyri-ənənəvi alətlər və texnikadan istifadə edir
- üslublu əsərlər yaradır
- müxtəlif boyalar, təklif edilən və əldə edilən materiallarla (tuş və mürəkkəblə, müxtəlif fırçalarla, bitki gövdələri ilə) qrafik əsərləri yerinə yetirir
- seçilən sahədə (rəssamlıq, dizayn, fotoqrafiya və s.) əldə edilən informasiya əsasında (texnologiya, nəzəriyyələr, təsviri üsullar, material) eksperimentlər aparır

T.t.IX.2 Şagird əsərdə mühitin müşahidə edilməsi nəticələrini təsvir edir, təsvir üsullarını inkişaf etdirir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- təbiət hadisələrini müşahidə etmək nəticələrini əsərdə göstərir
- naturadan və yadda saxlamaqla insanları, quşları, heyvanları, şəhər və kəndin landşaftını çəkir
- peyzaj, portret və natürmortu çəkən zaman vizual detalları təsvir edir və orqanın bütövlüyünü detallarla yarada bilir
- seçdiyi mövzu ətrafında material axtarır, ətrafda vizual detalları müşahidə edir və onlardan istifadə edərək bir kompozitiv bütövlük yaradır

2009

T.t.IX.3 Şagird aləmi çoxrəngli ideya mənbəyi kimi tanıyır və əsərdə təsvir edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- ideya və əhval-ruhiyyələri ifadə etmək üçün mövzular seçir
- onun üçün maraqlı olan bir neçə hadisəni sadalayır və əsərdə təsvir edir
- digər fənlərdə keçilən materialdan ideyalar götürür və onları əsərində təsvir edir
- öz emosiyalarını və təəssüratları əsasında mövzu seçir və əsərdə təsvir edir
- dünyada baş verən ən müasir əhəmiyyətli hadisəni əsərdə təsvir edir

T.t.IX.4 Şagird müxtəlif növ işləri planlaşdırır və yerinə yetirir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- işin yerinə yetirilməsinin optimal vaxtını və yerinə yetirilənlərin sayını planlaşdırır
- məsələnin spesifikasiyasından irəli gələrək, işin ardıcılığını/funksiyalarını/məsələlərini müəyyən edir
- yerinə yetirilən iş hər hansı bir material ehtiyatlarını və həmin ehtiyatların axtarılmasını planlaşdırır
- paltarın, mebelin, müxtəlif əşyaların eskizlərini yaradır (qrafiki, kompüter, kollaj texnikası ilə)
- interyeri (məktəb otağı, məktəbin idman zalı, öz otağı), eskizləri yaradır
- məktəbin xarab olmuş inventarını təmir edir
- kompüter texnikasından istifadə edərək dəvətnamələr və təbrik məktublarının eskizləri, eləcə də ziyafət və teatral tamaşaların afişalarını yaradır
- ziyafət və teatral tamaşaları üçün sadə dekorasiya və kostyum eskizlərinin şəklini çəkir və onları tikir
- konstruktor sxemləri və detallardan istifadə etməklə sadə elektrik oyuncaqları qurur

İstiqamət: Kommunikasiya və şərh**T.t.IX.5 Şagird fərdi və qrup işlərini təqdim edir, əldə edilən biliyə əsaslanaraq incəsənət əsərini təhlil edir və izah edir ki, onda konkret üsul və material hansı məqsədlə istifadə ediləlidir.**

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- konkret əsəri onda göstərilən peşəkarlıq və yaradıcılıq yanaşmasına əsasən qiymətləndirir

- özünün və başqalarının işlərində oxşarlıq və fərqləri və onda istifadə olunan bədii üsulları müzakirə edir
- özünün/və ya başqalarının işləri haqqda söhbət edir və sübut edir ki, niyə onlardan birinə üstünlük verib
- seçilən meyarlara əsasən əsərləri qiymətləndirir

T.t.IX.6 Şagird anlayır ki, incəsənət dünyagörüşünün ifadə edilməsi və kommunikasiya vasitəsidir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- hər hansı bir tarixi mərhələnin incəsənət əsəri ilə tanışlıq nəticəsində hansı informasiyanı əldə etdiyi (məs. qədim yunan incəsənətinin, yunan xalqının həyatının tanışlığı ilə nə anladı) barədə söhbət aparır
- kommunikasiya və təsir vasitələri kimi konkret nümunələr əsasında incəsənət haqqında müzakirələr aparır
- eyni bir material, alətlər və prinsipin necə olmasını, yaxud da müxtəlif mərhələ və mədəniyyətdə fərqli məqsədlərə çatmaq üçün necə olduğunu təsvir edir və ya ehtimallar söyləyir.

İstiqamət: İncəsənət əsərinin kontekstdə ifadə edilməsi

T.t.IX.7 Şagird müxtəlif dövr və üslublu əsərləri tanıyır və bir-biri ilə müqayisə edir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- müxtəlif dövr və üslublu əsərlərin oxşar və fərqli əlamətlərini adlandırır
- Müxtəlif tarixi mərhələnin incəsənətini bir neçə xüsusiyyətlərə əsasən (üslub, mövzu, janr) adlandırır
- müasir incəsənətin bir neçə cərəyanının məşhur əsərlərini xarakterizə edir
- konkret əsərlərin nümunəsində oxşarlıq-fərqləri müzakirə edir, hansı ki, müasir və qədim incəsənət arasında mövcuddur
- başqa-başqa rəssamın fərdi tərzini tanıyır və müzakirə edir
- gürcü məşhur kilsə memarlıq nümunələrini tanıyır və həmin dövrün digər ölkəsinin memarlıq abidələri ilə müqayisə edir

2009

T.t.IX.8 Şagird konkret nümunə və incəsənət yaradıcılığında kontekstin təsirini araşdırır və izah edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- müxtəlif vizual elementlərə (paltar, əşyalar, nəqliyyat və s.) əsasən təsvir olunan dövrü təyin edir
- konkret incəsənət yaradıcılığına və konkret əsərə təsir göstərən tarixi dövr və hadisələr haqqında informasiya toplayır və onları məruzə, əyani vəsait şəklində sinif yoldaşlarına tanış edir
- bu və ya digər tarixi hadisənin hər hansı bir konkret əsərə göstərdiyi təsir haqqında müzakirə aparır
- incəsənət xadiminin yaradıcılığının bir neçə konkret əsərinin nümunəsində dövrün əks olunmasını (ideya və stilistik dövr əlamətləri) müzakirə edir

T.t.IX.9 Şagird Gürcüstanın başqa-başqa guşələrinin incəsənət əsərlərini araşdırır və onlar haqqında müzakirələr aparır.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- gürcü incəsənətində xalq yaradıcılığı ənənələrinin hansı üsullarla saxlanılmasını və mühafizə olunmasını müzakirə edir
- gürcü xalq yaradıcılığının müəyyən bir sahəsinin əsərini başqa ölkənin eyni sahəli əsəri ilə müqayisə edir
- Gürcüstanın müxtəlif guşələrinin incəsənət əsərləri arasında (memarlıq, divar rəssamlığı və s.) oxşarlıq və fərqləri təhlil edir

T.t.IX.10 Şagird ictimai həyatda incəsənətin rolunu araşdırır.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- onun tərəfindən seçilən sahəyə müasir kommunikasiya vasitələrinin göstərdiyi təsiri təhlil edir
- incəsənətlə əlaqədar peşələr və onların əhəmiyyətləri haqqında söhbətlər aparır
- ona tanış olan incəsənət xadimlərini və onların cəmiyyətin həyatında rolunu müzakirə edir
- şəhərin/ölkənin həyatında muzey və qalereyaların rolu haqqında söhbət aparır

IX sinfin dərs proqramının məzmunu

Təsviri incəsənətin əsas element və prinsipləri:

Xətt, boya; rəng; işıq-kölgə, faktura, forma, həcm; bütövlük, ölçülər; məkan; nəzər nöqtəsi, simmetriya, ritm, tarazlıq, kontrast (əhval-ruhiyyənin, assosiasiyaların, emosiyaların müxtəlif effektlər vasitəsilə ötürülməsi).

Material və vəsait:

Tuş, qələm, pastel, quaş, akvarel, tempera, kömür, rəngli kağız, karton, gil, parça, sap, kəndir, məftil, dəmir, plastmas qutular, təbii və süni materiallar; müxtəlif materiallar və alətlərlə eksperiment aparmaq; dülgərlik, toxuculuq, tikiş alətləri.

Texnika və prosedur:

Rəssamlığın, qrafikin başqa-başqa texnikaları, basmalar, yonmaq, kollaj, kilm, kuzə, qobelen, naxış vurmaq, kompyuter texnologiyaları;

Seçilən sahələrdə eksperiment (rəssamlıq, dizayn, fotoqrafiya).

İdeyaların ifadə edilməsi:

İdeya mənbələri: məşhur rəssamların əsərləri, bədii ədəbiyyat, təəssüratlar, assosiasiyalar, fantaziya.

Ehtimal olunan mövzular:

“Dənizdə günəşin batması”, “Payız/yaz yağışı”, “Gürcü ornamentinin əsasları”, “Tarixi və əfsanəvi qəhrəmanlar”, “Vətən”, “Qəhrəmanlıq”, “Qrup portreti”, digər fənlərdən keçilən materiallardan mövzular və s.

Əmək fəaliyyəti::

Avadanlığı təmir etmək, sinif otağının təmiri-formalaşdırılması, dekorativ və tətbiqi əşyalar, teatral səhnəciklər üçün maketlər, rekvizitlər (kostyum və dekorativ detallar); interyerin, paltarın, mebelin, müxtəlif əşyaların eskizləri, təbrik məktubları və dəvətnamələr, şənlik və teatral tamaşanın afişası; sadə elektron oyuncaqlar

Kommunikasiya :

İşin təqdimatı, qiymətləndirmə meyarlarının seçilməsi, təhlili; əsərdən alınan təəssüratlar və informasiya barədə söhbət aparmaq

Kontekstdə incəsənətin dərk edilməsi:

İncəsənət əsərlərini müxtəlif mədəniyyətə/tarixi dövrə əsasən müqayisə etmək (üslub, mövzu, janr və s.); rəssamın fərdi üslubu; incəsənət əsərinə tarixi dövrün, hadisənin təsiri; Gürcüstanın başqa-başqa guşələrinin incəsənəti, xalq yaradıcılığı; incəsənət xadimlərinin, mədəniyyətlə əlaqəsi olan müəssisələrin ictimai həyatda rolunun araşdırılması

İlin sonunda əldə edilən nəticələr

Praktiki vərdiş-bacarıq və ideyaları ifadə etmək	Kommunikasiya və şərh	İncəsənətin kontekstdə dərk edilməsi
<p>Şagird</p> <p>T.t.IX.1 İncəsənətin element və prinsiplərindən, müxtəlif material, texnika və prosedurdan yaradıcılıqla istifadə edir</p>	<p>Şagird</p> <p>T.t.IX.5 Fərdi və qrup işlərini təqdim edir, əldə edilən biliyə əsaslanaraq incəsənət əsərini təhlil edir və izah edir ki, onda konkret üsul və material hansı məqsədlə istifadə edilə bilər.</p>	<p>Şagird</p> <p>T.t.IX.7 Müxtəlif dövr və üslublü əsərlərini tanıyır və bir-biri ilə müqayisə edir</p>
<p>T.t.IX.2 Əsərdə mühitin müşahidə edilməsi nəticələrini təsvir edir, təsvir üsullarını inkişaf etdirir.</p>	<p>T.t.IX.6 Anlayır ki, incəsənət dünyagörüşünün ifadə edilməsi və kommunikasiya vasitəsidir.</p>	<p>T.t.IX.8 Konkret nümunə və incəsənət yaradıcılığında kontekstin təsirini araşdırır və izah edir.</p>
<p>T.t.IX.3 Aləmi çoxrəngli ideya mənbəyi kimi tanıyır və əsərdə təsvir edir.</p>		<p>T.t.IX.9 Gürcüstanın başqa-başqa guşələrinin incəsənət əsərlərini araşdırır və onlar haqqında müzakirələr aparır.</p>
<p>T.t.IX.4 Müxtəlif növ işləri planlaşdırır və yerinə yetirir</p>		<p>T.t.IX.10 İctimai həyatda incəsənətin rolunu araşdırır.</p>

X sinif

İlin sonunda əldə edilən nəticələr

Praktiki vərdiş-bacarıqlar və ideyaları ifadə etmək	Komunikasiya və şərh	İncəsənətin kontekstdə dərk edilməsi
T.t.X.1 Şagird incəsənət əsərinin elementləri, prinsipləri, müxtəlif material, texnikası və prosedurunu ifadə etmək üçün onlardan yaradıcılıqla istifadə edir, araşdırır.	T.t.X.4 Şagird təsviri incəsənət element və prinsip biliyindən incəsənətin konkret nümunəsinin təhlili zamanı istifadə edir	T.t.X.6 Şagird müxtəlif dövrdə yaranan əsərləri təhlil edir və onlar arasında oxşarlıq-fərqləri müzakirə edir
T.t. X.2 Əsərdə mühitin müşahidə edilməsi nəticələrini təsvir edir, təsvir üsullarını inkişaf etdirir.	T.t.X.5 Şagird incəsənət əsərləri ilə yaranan ideya və emosiyalar haqqında söhbət aparır və onların onda nə oyatdığını müzakirə edir	T.t.X.7 Şagird tarixi, sosial və digər kontekstin konkret incəsənət yaradıcılığına göstərdiyi təsiri araşdırır və izah edir
Tt..X.3 Şagird layihələrdə iştirak edir		T.t.X.8 Şagird gürcü incəsənətini və incəsənət xadimlərini araşdırır.
		T.t.X.9 Şagird teatral və kino incəsənətinin elementlərini müzakirə edir

İlin sonunda əldə edilən nəticələr və onların indikatorları

İstiqamət: Praktiki vərdiş-bacarıqlar və ideyaların ifadə edilməsi

T.t.X.1 Şagird incəsənət əsərinin elementləri, prinsipləri, müxtəlif material, texnikası və prosedurunu ifadə etmək üçün onlardan yaradıcılıqla istifadə edir, araşdırır.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- kolorit, rəsm, kompozitiv bölgü və digər element və prinsiplərdən emosiyaları, ideyaları ötürmək üçün istifadə edir
- seçdiyi mövzulara assosiasiyalar, emosiyalar və ideyalar vermək üçün müxtəlif effektlərdən istifadə edir

2009

- mimika, jestikulyasiya, müxtəlif detalların vasitəsilə, kontrast, faktura, işıq-kölgə, müxtəlif boyalardan istifadə etməklə bədii növlər yaradır
- təsvir etməklə şəkil çəkir, koloritdən, işıq-kölgədən, boyadan, kompozitiv bölgü prinsiplərindən istifadə edir
- əsəri yaradan zaman ənənəvi və qeyri-ənənəvi alət və texnikalardan istifadə edir
- üslublu əsərlər yaradır
- ənənəvi fəaliyyətin müəyyən bir növünü seçir (gil, kilim, kuzə, qobelen, naxış vurmaq, toxumaq, odun üzərində iş) və materialların xassələrini nəzərə almaqla dekorativ-tətbiq əşyaları yaradır
- seçilən sahədə əsər yaratmaq üçün ən müasir yanaşmalardan istifadə edir
- konkret məsələni yerinə yetirmək üçün eksperimentlər aparır (alət, texnika, material)
- seçilən sahədə (rəssamlıq, dizayn, fotoqrafiya və s.) əldə edilən informasiya əsasında (texnologiya, nəzəriyyələr, təsvir üsulları, material) eksperiment aparır

T.t.X.2 Şagird əsərdə mühitin müşahidə edilməsi nəticələrini təsvir edir, təsvir üsullarını inkişaf etdirir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- əsərdə təbiət hadisələrini göstərmək üçün müxtəlif təsvir üsullarından istifadə edir (ışıq-kölgə, rəng, kompozitiv bölgü, müxtəlif növ boyalar və s.)
- naturadan və yadda saxlamaqla şəkil çəkir
- peyzaj, portret və natürmortu çəkən zaman detallara diqqət yetirir və eyni zamanda şəkil mailində orqanik bütövlüyü yaratmağı bacarır

T.t.X.3 Şagird layihələrdə iştirak edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- qrup yoldaşları ilə birlikdə layihənin ideyasını (məs. tematik axşamlar, xeyriyyə sərğiləri, tamaşanın quruluşu, qəzet, jurnal, maketin hazırlanması, skverin abadlığı, məktəb, sinif otağının interyerinin dizaynının yaradılması və s.) müəyyən edir
- layihənin planlaşdırılması və funksiyaların bölgüsündə iştirak edir
- özünü yerinə yetirdiyi işləri planlaşdırır və həyata keçirir
- layihənin təqdimatı və qiymətləndirilməsində iştirak edir

İstiqamət: Kommunikasiya və şərh**T.t.X.4 Şagird təsviri incəsənət element və prinsip biliyindən incəsənətin konkret nümunəsinin təhlili zamanı istifadə edir**

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- əsərlərin kompozitiv quruluşu haqqında müzakirə edir
- rəng vasitəsilə (məs., müəyyən emosiya yaradır, əhval-ruhiyyə yaradır, əsası ayırır, səsini gücləndirir) effektin əldə edilməsini müzakirə edir
- rəssamın ritmi, dinamikası, plastikası, əhval-ruhiyyəni, forması yaratmaq üçün xətdən necə istifadə etdiyini izah edir
- əsərdə incəsənətşünasın məkan effektinə necə çatdığını izah edir
- əsərdə incəsənətşünasın hansı üsullarla işıqlandırmanı göstərdiyini (ışıq-kölgə, rəng və s.) izah edir
- incəsənətşünas işıq-kölgədən istifadə edərək hansı effektdən istifadə edir
- incəsənətşünasın insan xarakterini portretdə hansı üsullarla ötürdüyünü müzakirə edir

T.t.X.5 Şagird incəsənət əsərləri ilə yaranan ideya və emosiyalar haqqında söhbət aparır və onların onda nə oyatdığını müzakirə edir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- əsərlə yaradılan birinci təəssüratlar haqqında danışır və izah edir ki, bu emosiyalar nəyə səbəb olur (süjet, kompozisiya, rəng, fiqurların ekspressivliyi və .s)
- əsərdə verilən ideyalar haqqında və onun fikrincə, yaradıcının nə demək istədiyindən danışır
- incəsənət əsərlərini qiymətləndirir (öz biliyi və təcrübəsinə əsaslanaraq)

İstiqamət: İncəsənətin kontekstdə dərk edilməsi**T.t.X.6 Şagird müxtəlif dövrdə yaranan əsərləri təhlil edir və onlar arasında oxşarlıq-fərqləri müzakirə edir.**

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- şagird “dövr üslubu” anlayışını dərk edir və onu haqqında müzakirə aparır
- müxtəlif dövrlərin eyni mövzu əsasında yaradılan əsərlərini müqayisə edir və incəsənət elementləri və prinsiplərinin necə olduğunu təhlil edir
- müxtəlif bədii üslub və əsas cərəyanların incəsənət əsərlərini müqayisə edir və təhlil edir
- incəsənət əsərlərini bədii cərəyan və üslublara aid edir

2009

- realistik və şərti incəsənət əsərləri haqqında onların xarakterik əlamətlərinə əsasən (forma – həcm/maili, mühit – real/irreal, ölçülər, miqyas – real/mübaligə edilmiş, pozulmuş və s.) müzakirə edir
- bir neçə növ əsərə əsasən həmin dövrün əlamətlərini xarakterizə edir, hansılar ki, bu və ya digər incəsənət əsərinə aid edilir, müxtəlif dövrlərdə nəyə üstünlük verildiyini müəyyən edir: süjet, personajların xarakterlərinin ötürülməsi, emosional fon, anturaj və s.
- müxtəlif dövrdə yaranan incəsənət əsərlərini müqayisə edir və insana qarşı görünən münasibətini müzakirə edir

T.t.X.7 Şagird tarixi, sosial və digər kontekstin konkret incəsənət yaradıcılığına göstərdiyi təsiri araşdırır və izah edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- bir konkret incəsənət xadiminin yaradıcılığını seçir və öyrənir, onun fərdiliyini müzakirə edir (bədi üslub, nəzər, yerinə yetirilmə tərz, tematika və s.)
- seçilən incəsənət xadiminin yaradıcılığı haqqında məruzələr edir
- dövr üçün xarakterik olan dünyagörüşü, dini və estetik ideallar, onun tərəfindən seçilən konkret əsərləri haqqında söhbət aparır
- konkret əsərlərin yaradılma mühitləri haqqında və yaradıcının tərcümeyi-halı və əhval-ruhiyyəsinin əsərdə təsviri haqqında müzakirə edir

T.t.X.8 Şagird gürcü incəsənətini və incəsənət xadimlərini araşdırır.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- müxtəlif sahələrin abidələrinin konkret əsərləri nümunəsində gürcü mədəniyyətinin özünəməxsusluğunu müzakirə edir ;
- onun üçün maraqlı tarixi dövrün gürcü incəsənət abidələri haqqında informasiya toplayır və sinif yoldaşlarını məruzə, əyani vəsait şəklində tanış edir
- bir neçə məşhur gürcü rəssamı, heykəltaraşının əsərlərini müzakirə edir

T.t.X.9 Şagird teatr və kino incəsənətinin elementlərini müzakirə edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- teatr və kino incəsənətində təsviri incəsənətin rolunu təhlil edir
- gürcü teatr incəsənəti haqqında informasiya toplayır və onun özünəməxsusluğunu müzakirə edir

- onun üçün maraqlı olan dövr və ölkənin kino incəsənəti haqqında informasiya toplayır və sinif yoldaşlarına məruzə, əyani vəsait şəklində təqdim edir
- Kino və teatrın görkəmli xadimlərini (aktyor, rejissor, rəssam) seçir, onlar haqqında informasiya toplayır və sinif yoldaşlarını həmin informasiya ilə tanış edir

Proqramın məzmunu

Təsviri incəsənətin əsas element və prinsipləri:

Xətt, boya; rəng; işıq-kölgə, faktura, forma, həcm; ölçülər; kompozitiv bölgü əsasları; bütövlük, məkan (nəzər nöqtəsi, horizontal xətt, perspektiv, ön və arxa plan), simmetriya, ritm, tarazlıq, kontrast (əhval-ruhiyyənin, emosiyaların müxtəlif effektlər və bədii üsullar vasitəsilə ötürülməsi).

Material və vəsait:

Tuş, qələm, pastel, quaş, akvarel, tempera, kömür, gil, parça, sap, kəndir, məftil, dəmir, təbii və süni materiallar; müxtəlif materiallar və alətlərlə eksperiment; toxuculuq, tikiş, dülgərlik alətləri.

Texnika və prosedur:

Basmalar, yonmaq, kollaj, kilim, kuzə, qobelen, naxış vurmaq, toxumaq, tikmək, ağac yonmaq, kompüter texnologiyaları; incəsənətin məşhur əsərlərinin surətini hazırlamaq; seçilən sahələrdə eksperiment (rəssamlıq, dizayn, fotoqrafiya); materialla, texnika ilə eksperiment.

Layihədə iştirak etmək:

layihənin ideyasının müəyyən edilməsi (tematik axşamlar, xeyriyyə sərgiləri, tamaşanın quruluşu, qəzet, jurnal, maketin hazırlanması, skverin abadlığı, məktəb, sinif otağının interyerinin dizaynını yaratmaq və s.); layihənin planlaşdırılması, funksiyaların bölgüsü; təşkilatı, maliyyə hesablaması, sponsorun axtarılması, ictimaiyyətlə münasibət, materialla təminat, musiqi tərtibatı, rejisura, ssenoqrafiya, rəssamlıq, dizayn: kostyum, dekorasiya, qrim; resursun hazırlanması, təqdimatda iştirak (aktyor, aparıcı, işıqverən və s.); təqdim etmək və s.

Kommunikasiya və şərh:

Təsviri incəsənətin element və prinsiplərinin biliyinə əsaslanaraq incəsənət əsərinin təhlili və qiymətləndirilməsi; əsərdən alınan emosiya və təəssüratlar barədə söhbət aparmaq, əsərin məzmununu öz təcrübəsi ilə əlaqələndirmək.

Kontekstdə incəsənətin dərk edilməsi:

Müxtəlif dövr və üslublu əsərlərin müqayisəsi və təhlili (üslub, mövzu, janr və s.); rəssamın fərdi tərzini; gürcü incəsənəti və incəsənət xadimlərini təhlil etmək; teatral və kino incəsənəti ilə tanışlıq və təhlil.

Seçim kursları

Burada təqdim olunan seçim kurslarından birini şagird öyrənmək üçün XI və ya XII sinifdə seçə bilər.

Təsviri və tətbiqi incəsənət
(Praktiki kurs)

Dərs ilinin sonunda əldə edilən nəticələr

Praktiki vərdiş-bacarıqlar və ideyaları ifadə etmək	Komunikasiya və şərh	İncəsənətin kontekstdə dərk edilməsi
İ.P.XI,XII.1 İşin yaradılması zamanı təsviri incəsənətin elementləri və prinsipləri, müxtəlif material, texnikanı və proseduru yaradıcılıqla istifadə etməklə eksperiment aparır	İ.P.XI,XII.5 İncəsənət əsərini təsvir və təhlil edir	İ.P.XI,XII.7 Müxtəlif dövr və üslublu əsərləri tanıyır və bir-biri ilə müqayisə edir
İ.P.XI,XII.2 Əsərdə mühitin müşahidə edilməsi nəticələrini təsvir edir, təsvir üsullarını inkişaf etdirir	İ.P.XI,XII.6 Auditoriya qarşısında özünün və başqalarının əsərlərini təqdim edir	İ.P.XI,XII.8 Gürcüstanın başqa-başqa bölgələrinin incəsənəti və incəsənət əsərlərini müzakirə edir və onlar haqqında müzakirə aparır
İ.P.XI,XII.3 İdeyaların geneerasiyası üçün müxtəlif ilhamverici mənbələrdən istifadə edir		İ.P.XI,XII.9 Müasir incəsənəti təhlil edir
İ.P.XI,XII.4 Layihələrdə iştirak edir		İ.P.XI,XII.10 Özünün, ictimaiyyətin həyatında incəsənətin rolunu araşdırır və təhlil edir

İlin sonunda əldə edilən nəticələr və onların indikatorları**İstiqamət: Praktiki vərdiş-bacarıqlar və incəsənətdə ideyaların ifadə edilməsi****İ.P.XI.XII.1 Şagird əsərin yaradılması zamanı təsviri incəsənətin elementləri və prinsipləri, müxtəlif material, texnikanı və proseduru yaradıcılıqla istifadə etməklə eksperiment aparır**

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- seçdiyi mövzuda assosiasiyaları, emosiyaları vermək üçün müxtəlif effektlərdən istifadə edərək çoxfıqurlu, dekorativ, ritmik kompozisiyalar yaradır
- işıq-kölgə, işıq zolağı və düşən kölgədən istifadə edərək əşyaların həcmi təsvir edir
- incəsənətin hər hansı bir məşhur əsərinin surətini çıxardır və əldə etdiyi təcrübəni əsərin yaradılmasında istifadə edir
- kolorit vasitəsilə əhval-ruhiyyəni ötürür
- rənglərin səslənməsini gücləndirmək, emosiyaları ötürmək üçün kontrast rənglərdən istifadə edir
- konkret məsələni yerinə yetirmək üçün rənglərlə eksperiment aparır (müxtəlif materialları – akvareli, quaş, pasteli qarışdırır), rəng qammasını seçir
- rəssamlıq əsərini yaradan zaman ənənəvi və qeyri-ənənəvi alətlər və texnikadan, materialdan istifadə edir
- kompozitiv bölgünün müxtəlif üsulları və perspektivinin qanunlarını əsərdə konkret məsələnin həllində istifadə edir
- mimika, jestikulyasiya, müxtəlif detalların vasitəsilə, kontrast, faktura, işıq-kölgə, müxtəlif boyaların istifadəsi ilə bədii surətlər yaradır
- üslublu əsərlər yaradır
- onun üçün maraqlı olan ölkənin ikonoqrafik simvolları haqqında informasiya toplayır və əsərdə ideyanı ifadə etmək üçün (gil, kilim, kuzə, qobelen, naxış, toxuma, ağac yonmaq) istifadə edir və materialların xassələrini nəzərə almaqla dekorativ-tətbiq əşyaları yaradır
- müasir incəsənət formaları haqqında (texnologiya, nəzəriyyələr, təsviredici üsullar, material) informasiya toplayır, eksperiment aparır, öz konsepsiyasını hazırlayır və özünü ifadə etmək üçün seçilən sahədə (rəssamlıq, dizayn, fotoqrafiya və s.) əsər yaratmaq üçün istifadə edir
- müxtəlif boyalar, təklif edilən və tapılan materiallarla (tuş, mürəkkəb, müxtəlif növ fırçalar, bitki gövdəsi və s) qrafik əsərləri yerinə yetirir
- müxtəlif ideyanı ifadə etmək üçün müasir texnologiyalardan (instalasiya, videoart, fotoqrafiya) və materiallardan (dəmir, kağız plastikası, parça, plastikat və s.) istifadə etməklə eksperiment aparır
- qəzet, jurnal maketini hazırlayır, onun üçün müasir yanaşmalar və çap texnologiyasının texnikasından istifadə edir

İ.P.XI.XII.2 Şagird əsərdə mühitin müşahidə edilməsi nəticələrini təsvir edir, təsvir üsullarını inkişaf etdirir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- naturadan və yadda saxlamaqla insanların, quşların, heyvanların, şəhər və ya kəndin landşaftının şəklini çəkir
- peyzaj, portret və natürmortu çəkən zaman vizual detallara diqqət yetirir və detallarla orqanik bütövlüyü yarada bilir
- seçdiyi mövzu ətrafında material axtarır, ətrafdakı vizual detalları müşahidə edir və onlardan istifadə etməklə bir kompozitiv bütövlük yaradır

İ.P.XI.XII.3 Şagird ideyaların generasiyası üçün müxtəlif ilhamverici mənbələrdən istifadə edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- onun üçün maraqlı hadisəni seçir və əsərdə təsvir edir
- başqa fənlərdə keçdiyi materiallardan ideyalar götürür və əsərdə onları təsvir edir
- emosiyaları və təəssüratları əsasında mövzu seçir və əsərdə təsvir edir
- təbiət hadisələrinin müşahidə nəticələrini əsərdə göstərir
- dünyada baş verən ən son hadisələri təsvir edir
- ideyaları və əhval-ruhiyyəni ötürmək üçün mövzular seçir
- baş verən fakt əsasında (dünyada baş verən hər hansı bir hadisə, şəxsi həyatda...) konsepsiya hazırlayır və seçdiyi forma ilə təqdim edir (performans, hepinq və s.)

İ.P.XI.XII.4 Şagird layihələrdə iştirak edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- qrup yoldaşları ilə birlikdə layihənin ideyasını müəyyən edir
- layihənin yerinə yetirilməsinin optimal müddətini və iştirakçıların sayını planlaşdırır
- spesifikasiyadan irəli gələrək işin ardıcılığını/funksiyalarını/vəzifələrini müəyyən edir
- hansı material resursların lazım olacağını planlaşdırır
- özünü yerinə yetirdiyi işləri planlaşdırır və həyata keçirir
- işçi qrupunu seçir (sınıf yoldaşları, müəllimlər, valideynlər və s.)
- layihənin həyata keçirilməsi üçün lazımi materialı seçir, müstəqil şəkildə qrup yoldaşları ilə birlikdə onun üzərində çalışır
- təşkilatçılıq işləri və sərgilər, aksiyalar, incəsənət festivalları, viktorinalar təşkil edir

2009

- Gürcüstanın müəyyən bir bölgəsinin memarlıq abidələri və həmin bölgənin yaradıcılığı ilə tanışlıq məqsədilə ekspedisiyalar, ekskursiyalar planlaşdırır və həyata keçirir
- vizual gündəlik tərtib edir (fotomaterial, şəkillər, qeydlər)
- layihənin təqdimatı və qiymətləndirilməsində iştirak edir

İstiqamət: Kommunikasiya və şərh**İ.P.XI,XII.5 Şagird incəsənət əsərini təsvir və təhlil edir**

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- təhlil edir ki, incəsənət elementləri və prinsipləri əsərdə ideyanın, məzmunun, xarakterin, əhval-ruhiyyənin ötürülməsində (kompozitiv bölgü, rəng, kolorit, faktura, yerinə yetirilmə tərzii: boya, xətt, forma detallı: poza, ifadə, aksesuarlar və s.) necə istifadə edilir
- əsəri qiymətləndirir (əsərə olan subyektiv münasibətini bildirir) və sinif yoldaşlarına izah edir ki, hansı meyarları özünə rəhbər tutmuşdu (emosiya, əsərin estetik və maddi dəyərləri)
- incəsənət əsərini təsvir etdikdə və həm şifahi müzakirə zamanı, eləcə də yazılı əsərdə təhlil etdikdə uyğun terminologiyadan istifadə edir

İ. P.XI,XII.6 Şagird auditoriya qarşısında özünün və başqalarının əsərlərini təqdim edir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- əsərdə nəyi vermək istədiyi və nəticəni əldə etmək üçün hansı bədii üsullardan istifadə etdiyi barədə söhbət edir
- ifadə edilən peşəkarlıq və yaradıcılıq yanaşmasına əsasən konkret əsəri qiymətləndirir
- özünün və başqalarının işlərində oxşarlıq-fərqlər və əsərdə istifadə edilən bədii üsulları müzakirə edir
- özünün/və ya başqalarının əsərləri barədə söhbət aparır və onlardan hər hansı birinə nədən üstünlük verdiyini əsaslandırır
- Seçilən meyarlara əsasən əsəri qiymətləndirir

İstiqamət: İncəsənətin kontekstdə dərk edilməsi**İ.P.XI,XII.7 Şagird müxtəlif dövr və üslublu əsərləri tanıyır və bir-biri ilə müqayisə edir.**

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- bir neçə nümunə əsasında müxtəlif dövr və üslublu əsərlərin oxşar və fərqli əlamətlərini adlandırır
- müxtəlif tarixi dövrün incəsənətini bir neçə xarakterlərə əsasən (üslub, mövzu, janr) bir-biri ilə müqayisə edir
- konkret əsərlərin nümunəsi əsasında müasir və qədim incəsənət əsərlər arasında oxşarlıq-fərqləri müzakirə edir
- müəyyən bir rəssamın fərdi tərzini tanıyır və müzakirə edir

İ.P.XI,XII.8 Şagird Gürcüstanın başqa-başqa bölgələrinin incəsənəti və incəsənət əsərlərini müzakirə edir və onlar haqqında müzakirə aparır.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- gürcü incəsənətində xalq yaradıcılığı ənənələrinin hansı üsullarla qorunub saxlanıldığını araşdırır və müzakirə edir
- Gürcüstanın başqa-başqa bölgələrinin incəsənət əsərləri arasında hansı oxşarlıq-fərqlərin olmasını araşdırır.

İ.P.XI,XII.9 Şagird müasir incəsənəti təhlil edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird :

- müasir incəsənətin bir neçə cərəyanının məşhur əsərlərini xarakterizə edir
- konkret əsərləri müqayisə etmək yolu ilə təsviri və tətbiqi incəsənətin ən son konsepsiyaları və formalarını (texnologiya, nəzəriyyələr, təsvir üsulları, material) xarakterizə edir

İ.P.XI,XII.10 Şagird özünün, ictimaiyyətin həyatında incəsənətin rolunu araşdırır və təhlil edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- öz həyatında incəsənətin rolunu təhlil edir

- incəsənətlə aldığı biliyi və vərdişləri müxtəlif peşələrdə necə istifadə edəcəyini izah edir
- incəsənət üzrə ali təhsil almaq və karyera qurmaq imkanlarını müzakirə edir
- muzeydə və qalereyada konkret ekspozisiyanı qurmaq üçün hansı əlamətlərlə əsərlərin seçilməsini araşdırır və hansıların tamaşaçılara və cəmiyyətə göstərdiyi ehtimal olunan təsirləri haqqında söhbət aparır
- gündəlik həyatda incəsənətin hansı növləri ilə rastlaşdığımızı araşdırır (televiziya, qəzet, jurnal, plakat, afişa, dizayn) və onun əhəmiyyətini qiymətləndirir
- həyatda üzləşdiyi peşəkar və həvəskarların yaratdığı incəsənət əsərlərini müqayisə edir və onlar haqqında müzakirələr aparır

Dərs proqramının məzmunu

Təsviri incəsənətin əsas element və prinsipləri:

Xətt, rəng, işıq-kölgə, faktura, forma, həcm; ölçülər; kompozitiv bölgü əsasları; bütövlük, məkan (nəzər nöqtəsi, horizontal xətt, perspektiv, ön və arxa plan), simmetriya, ritm, tarazlıq, kontrast (əhval-ruhiyyənin, emosiyaların müxtəlif effektlər və bədii üsullar vasitəsilə ötürülməsi).

Material və vəsait:

Tuş, qələm, pastel, quaş, akvarel, tempera, kömür, gil, parça, sap, kəndir, məftil, dəmir, təbii və süni materiallar; müxtəlif materiallar və alətlərlə eksperiment; toxuculuq, tikiş, dülgərlik alətləri.

Texnika və prosedur:

Basmalar, yonmaq, kollaj, kilim, kuzə, qobelen, naxış vurmaq, toxumaq, tikmək, ağac yonmaq, kompüter texnologiyaları; incəsənətin məşhur əsərlərinin surətini hazırlamaq; seçilən sahələrdə eksperiment (rəssamlıq, dizayn, fotoqrafiya); materialla, texnika ilə eksperiment.

Digər fənlərlə inteqrasiya:

Təsviri və tətbiqi incəsənət – Musiqi – Ədəbiyyat – Tarix – Təbiət elmləri fənləri.

Layihədə iştirak etmək:

Layihənin ideyasının müəyyən edilməsi (sərgi, aksiya, incəsənət festivalı, viktorina, ekspedisiya, Gürcüstanın hər hansı bir vilayətinə ekskursiya); layihənin planlaşdırılması, funksiyaların bölgüsü; təşkilatı, maliyyə hesablaması, sponsorun axtarılması, ictimaiyyətlə münasibət, materialla təminat; vizual gündəliyin təqdimatı, qiymətləndirilməsi.

Kommunikasiya və şərh:

Təsviri incəsənətin element və prinsiplərinin biliyinə əsaslanaraq incəsənət əsərinin təhlili və qiymətləndirilməsi; əsərdən alınan emosiya və təəssüratlar barədə söhbət aparmaq, meyarların müəyyən edilməsi, uyğun terminologiyadan istifadə etmək; əsərin auditoriya qarşısında təqdimatı, seçilən meyarlara əsasən əsərin qiymətləndirilməsi.

Kontekstdə incəsənətin dərk edilməsi:

Müxtəlif dövr və üslublu əsərlərin müqayisəsi və təhlili (üslub, mövzu, janr və s.); rəssamın fərdi tərz; Gürcüstanın müxtəlif bölgələrinin incəsənəti və yaradıcılığı; özünün və cəmiyyətin həyatında incəsənətin rolunun təhlili.

İncəsənət tarixi (nəzəri kurs)

İlin sonunda əldə edilən nəticələr

Kommunikasiya və şərh	İncəsənətin kontekstdə dərk edilməsi
İ.N.XI,XII.1 İncəsənət əsərini təsvir və təhlil edir	İ.N.XI,XII.2 Müəyyən bir dövrün incəsənətini seçir və təhlil edir
	İ. N.XI,XII.3 Gürcü incəsənətinin müəyyən bir mərhələsini/sahəsini/yaradıcısını seçir və təhlil edir
	İ. N.XI,XII.4 Müasir incəsənəti araşdırır
	İ.N.XI,XII.5 Özünün və cəmiyyətin həyatında incəsənətin rolunu təhlil edir.

İlin sonunda əldə edilən nəticələr və onların indikatorları

İstiqamət: Kommunikasiya və şərh

İ.N.XI,XII.1 Şagird incəsənət əsərini təsvir və təhlil edir Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- əsəri təsvir edir və məzmununu tarixi, siyasi və dini kontekstlə əlaqələndirir (məs. Delakruanın “Barrikadalarda azadlıq”)
- incəsənət elementləri və prinsiplərinin əsərdə ideya, məzmun, xarakter, əhval-ruhiyyəni ötürmək üçün (kompozitiv bölgü, rəng, kolorit, faktura, yerinə yetirilmə tərzini: boya, xətt, forma, detal: poza, ifadə, aksesuarlar və s.) necə istifadə edildiyini təhlil edir
- əsəri qiymətləndirir (əsərə olan subyektiv münasibətini bildirir) və sinif yoldaşlarına izah edir ki, hansı meyarlarla rəhbərlik edir (emosiya, əsərin estetik və maddi dəyərləri)
- müxtəlif amillərin incəsənət əsərlərinə göstərdiyi təsiri araşdırır və təhlil edir (məs. vaxt, saxlanma şərtləri, iqlim, tarixi hadisələr) və konkret əsərlərin dəyərlərini müzakirə edir (müəllif, dövr, material, xarab olub və ya yox.)
- incəsənət əsərini təsvir etdikdə və təhlil etdikdə həm şifahi müzakirə zamanı, eləcə də yazılı əsərdə uyğun terminologiyadan istifadə edir,

İstiqamət: İncəsənətin kontekstdə dərk edilməsi**İ. N.XI,XII.7 Şagird hər hansı bir dövrün əsərlərini tanıyır və təhlil edir.**

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- əsaslandırır ki, seçilən mərhələyə hansı əlamətlərlə üstünlük verib
- başqa fənlərdə keçilən və əldə edilən materiala əsaslanaraq söhbət edir ki, seçilən mərhələnin konkret dövründə təsviri, musiqi, teatral incəsənətdə nələr baş verirdi
- incəsənət xadiminin yaradıcılığında müəyyən konkret əsərlərin nümunəsində (eyni dövrün iki yaradıcısının əsərlərinin müqayisəsi əsasında) dövrün necə əks olunduğunu müzakirə edir
- konkret əsərlərdə rəssamın xüsusiyyətinin necə əks olunduğunu müzakirə edir (eyni dövrün iki yaradıcısının əsərlərinin müqayisəsi əsasında)
- seçdiyi dövrün məşhur nümayəndələri, onların yaradıcılığı barədə informasiya toplayır və onları sinif yoldaşları ilə tanış edir
- seçilən dövrün incəsənətinin (Qədim Şərqi, Antik Dövlər, Orta Əsrlər, XV- XIX əsrlərdə Qərbi Avropa) tarixi, sosial, dini, siyasi kontekstlərini təhlil edir
- təhlil edir ki, seçilən dövrün əsərlərində yaradıcının şəxsiyyəti görünürmü və ya yox və niyə (bu cəhətdən Misir, Antik, Orta Əsrlər, İntibah və s. dövrlərin incəsənətini müqayisə edir)
- hər hansı bir əsərin nümunəsində təhlil edir ki, seçilən dövrün incəsənəti gələcək dövrün incəsənətinə hansı təsir göstərmişdir
- bir neçə əsərin nümunəsində həmin dövr üçün xarakterik stilistik əlamətləri (kompozitiv bölgü, kolorit, xətt, forma, yerinə yetirilmə tərzini), mövzunu göstərir
- bu və ya digər sahənin bu və ya digər dövrdə inkişaf etmiş olduğunu (məs. heykəltaraşlıq – dəyirmi heykəllər, baryef, horelyef, bağlı relyef), hansına müəyyən dövrdə üstünlük verildiyini və niyə verildiyini müzakirə edir.

İ. N.XI,XII.3 Şagird gürcü incəsənətinin müəyyən bir mərhələsini/sahəsini/ yaradıcısını seçir və təhlil edir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- seçilən sahənin (kilsə memarlığı, divar rəssamlığı, dəzgah boyaları və s.) bir neçə əsərini bir-biri ilə müqayisə edir və hər birinin xarakterik əlamətlərini müzakirə edir
- mərhələnin/sahənin əsərlərini digər mədəniyyət əsərləri ilə müqayisə edir, hansıların oxşar stilistik xarakterləri var
- hər hansı məşhur bir yaradıcının həyatı haqqında material toplayır və müzakirə edir ki, həmin xadimin yaradıcılığı cəmiyyətin həyatına hansı təsir göstərmişdir
- stilistik əlamətlərə əsasən hər hansı bir məşhur xadimin yaradıcılığını xarakterizə edir
- seçilən mərhələnin əsərlərini digər mərhələnin gürcü incəsənət əsərləri ilə müqayisə edir

- təşkilatlar, həyata keçirilən layihələr haqqında materiallar toplayır (UNESCO, Abidələrin Mühafizəsi)
- Gürcüstanda mədəni irslərin mühafizəsi – bərpası haqqında materiallar toplayır, öz düşüncəsi ilə siyahıya saldığı abidələrin adlarını çəkir və öz seçimini əsaslandırır

İ.N.XI,XII.4 Şagird müasir incəsənəti araşdırır.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- hazırda fəaliyyət göstərən incəsənət xadimini seçir, onun haqqında informasiya toplayır və onun yaradıcılığını təhlil edir
- incəsənətdə baş verən dəyişiklikləri (boya, heykəltaraşlıq, qrafika, memarlıq, dizayn və s.) və XX əsrin əvvəlindən bu günkü günə qədər hansı cərəyanların bir-birini əvəz etməsini araşdırır
- texniki tərəqqinin incəsənətə göstərdiyi təsiri müzakirə edir
- XX əsrin əvvəlində incəsənət xadimini seçir və onun yaradıcılığını həmin sahədə çalışan müasir (XX əsrin axırları) incəsənət xadiminin yaradıcılığı ilə müqayisə edir
- konkret əsərləri müqayisə etmək yolu ilə təsviri və tətbiqi incəsənətin ən son konsepsiyaları və formalarını (texnologiya, nəzəriyyələr, təsvir üsulları, material) xarakterizə edir

İ.N.XI,XII.5 Şagird özünün və cəmiyyətin həyatında incəsənətin rolunun təhlil edir.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- öz həyatında incəsənətin rolunu təhlil edir
- incəsənətlə aldığı biliyi və vərdisləri müxtəlif peşələrdə necə istifadə edəcəyini izah edir
- incəsənət üzrə ali təhsil almaq və karyera qurmaq imkanlarını müzakirə edir
- muzeydə və qalereyada konkret ekspozisiyanı qurmaq üçün hansı əlamətlərlə əsərlərin seçilməsini araşdırır və hansıların tamaşaçılara və cəmiyyətə göstərdiyi ehtimal olunan təsirləri haqqında söhbət aparır
- gündəlik həyatda incəsənətin hansı növləri ilə rastlaşdığını araşdırır (televiziya, qəzet, jurnal, plakat, afişa, dizayn) və onun əhəmiyyətini qiymətləndirir
- müəyyən məşhur bir memarlıq abidə (məs. Filarmoniya, Parlament binası) və ya monumental incəsənət əsəri (məs. Qriboyedov Teatrının mozaikası) haqqında informasiya toplayır və həmin nümunə əsasında incəsənətin cəmiyyətin həyatındakı rolunu müzakirə edir
- geniş istifadə əşyaları və incəsənət əsərləri arasında fərqləri konkret əsərlərin nümunəsində göstərir
- həyatda üzləşdiyi peşəkar və həvəskarın yaratdığı incəsənət əsərlərini müqayisə edir və onlar haqqında müzakirələr aparır

Dərs proqramının məzmunu

Kommunikasiya və şərh:

Təsviri incəsənətin element və prinsiplərinin biliyinə əsaslanaraq incəsənət əsərinin təhlili və qiymətləndirilməsi; müxtəlif amillərin (vaxt, iqlim, saxlanma şərtləri, tarixi hadisələr) incəsənət əsərinə göstərdiyi təsirin təhlili, müəyyən edilən meyarlarla (emosiya, estetik və maddi dəyərlər) incəsənət əsərinin qiymətləndirilməsi, uyğun terminologiyadan istifadə etmək.

Kontekstdə incəsənətin dərk edilməsi:

Dövrün (Qədim Şərq, Antik Dövlər, Orta Əsrlər, XV- XIX əsrlərdə Qərbi Avropa) seçilməsi və təhlili (stilistik əlamətlər, hansı sahə inkişaf etmiş idi və niyə); seçilən dövrün tarixi, sosial, dini və siyasi kontekstinin təhlili və onun növbəti mərhələnin incəsənətinə təsirin təhlili, məşhur əsərin nümunəsində incəsənət sahələrində (boya, heykəltaraşlıq, qrafika, memarlıq, dizayn və s.) baş verən dəyişikliklərin təhlili (XX əsrdən bu günə qədər); həmin dövrdə fəaliyyət göstərən məşhur incəsənət xadimlərinin yaradıcılıqlarının araşdırılması, müasir konsepsiyaların, cərəyanların və formaların (texnologiya, nəzəriyyələr, təsvir üsulları, material) öyrənilməsi; özünün və cəmiyyətin həyatında incəsənətin rolunun təhlili.

XI və ya XII sinif Teatr incəsənəti (Seçim kursu)

Teatr incəsənətinin öyrənilməsi, təsviri aləmin yaradılması və həmin həyatda yaşamaq (rolların oynanılması) özünü və ətrafdakı mühiti dərk etməyin unikal yoludur. Teatr incəsənətinin öyrənilməsi zamanı əldə edilən vərdiş-bacarıqlar şagirdə insanlarla ünsiyyət zamanı, xüsusilə də, aləm haqqında bilyin dərinləşməsində və gələcək peşə vərdiş-bacarıqlarının inkişafında özünün və başqalarının duyğularını, baxışlarını, münasibətlərini anlamaqda yardım edəcəkdir. Bundan əlavə, səhnəciklər yaratmaq, təqdim etmək və təhlil etmək qrup işidir. Bundan irəli gələrək, real və təsviri aləmdə kommunikasiya vasitəsilə şagirdin dinləmə, söhbət, insanlarla ünsiyyət, fərqli fikirlərin və dünyagörüşlərinə olan tolerant yanaşmaları və başqalarına qarşı mərhəmət bacarığı təkmilləşdiriləcək.

Təqdim olunan kursda dramatik incəsənətin tədrisi üç istiqamətdə inkişaf edir. Bunlar:

praktiki vərdiş-bacarıqlar və ideyaların ifadə edilməsi. Bu istiqamət hüdudlarında şagirdlər dramatik əsərlər yaradıb onları təqdim edirlər. Mətnə və öz təcrübələrinə əsaslanaraq xarakterləri və hadisələri təhlil edirlər.

Kommunikasiya və şərh. Şagirdlər dram əsərlərini təhlil edir, özlərinin və başqalarının aktyorluq seçimlərini qiymətləndirirlər.

Kontekstdə teatral incəsənət. Şagirdlər teatral incəsənətin nəzəri və tarixi aspektlərini, dramın meydana gəlməsini və onun cəmiyyətin həyatında rolunu öyrənirlər.

İlin sonunda əldə edilən nəticələr

Praktiki vərdiş-bacarıqlar və ideyaların ifadə edilməsi	Kommunikasiya və şərh	Kontekstdə teatral incəsənət
Şagird T.İ..XI,XII.1 Yaradıcı fəallıq zamanı teatr incəsənətinin element və prinsiplərindən istifadə edir	Şagird T.İ..XI,XII.3 Etüdü, səhnəciyi, tamaşanı təhlil edir	Şagird T.İ..XI,XII.5 Gürcü tarixinin əsas mərhələlərini araşdırır
T.İ..XI,XII.2 Səhnəciklərdə iştirak edir	T.İ..XI,XII.4 Teatr həyatında iştirak edir	T.İ..XI,XII.6 Teatr incəsənətini araşdırır və təhlil edir
		T.İ..XI,XII.7 Teatr incəsənətinin özünün və cəmiyyətin həyatında rolunu araşdırır

Tədrisin nəticələri və onların indikatorları**Praktiki vərdiş-bacarıqlar və ideyaların ifadə edilməsi****T.İ.XI,XII.1 Şagird yaradıcı fəallıq zamanı teatr incəsənətinin element və prinsiplərindən istifadə edir.**

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- ritmi, dinamikamı seçir, uyğun intonasiya, ton, mimika, jestlərdən istifadə edir, müxtəlif növ bədii mətnlərin oxunuşu zamanı məntiqi vurğulara, pauzaya riayət edir
- bədii surəti canlandırır (məs. konkret əşyanı, personajı) və əhval-ruhiyyəni, emosiyaları, hərəkəti mimikanın, jestin, əməllərin vasitəsilə ötürür
- bədii ədəbi mətndən irəli gələrək (müəllif, personaj) bir neçə əsas qəhrəmanı canlandırır
- mahnını, musiqi parçasını ifadə etdikdə vokal göstəricilərdən, mimikadan, jestlərdən, bədən plastikasından istifadə edir
- rəqslə, hərəkətlə müxtəlif üslublu musiqini göstərir və bədən dili ilə əhval-ruhiyyəni göstərir
- səhnəcikdən, öz həyatından bir epizod oynayır, improvizasiyaya müraciət edir

T.İ.XI,XII.2 Şagird səhnəciklərdə iştirak edir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- problemi həll edir və ona əsasən səhnəciyin mövzunu seçir
- sinif yoldaşları ilə birlikdə tamaşa üçün bədii material seçir və onu müzakirə edir
- seçilən materialı/mövzunu pyes formasında təqdim edir
- sinif yoldaşları ilə birlikdə rolları bölüşdürür
- tamaşaçı qarşısında özünü itirmir və gözlənilməyən hallarda improvizasiyaya müraciət edir
- təqdimatın gedişatında mahnılar oxuyur, rəqs edir
- tamaşa zamanı məkanda səmtləşmə bacarığından istifadə edir
- aktyor ansamblını pozmur
- səsle, bədii, musiqi tərtibatı, səsləndirmə ilə şərti aləm yaradır

Kommunikasiya və şərh

T.İ. XI,XII.3 Şagird etüdü, səhnəciyi, tamaşanı təhlil edir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- tamaşa/etüd, səhnəciklə yaranan təəssürlərdən söhbət açır
- tamaşanın ideyası, mövzusu, probleminin nə olduğunu və onların verilməsi üçün (söz, aktyorluq məharəti, ssenoqrafiya, musiqi tərtibatı ...) hansı teatral üsullardan istifadə edildiyini müzakirə edir
- tamaşanı, vaxtda cərəyan edən əsərlərin kompozitiv quruluşu kimi təhlil edir (birbaşa hərəkət, düyünlənmə, kulminasiya, düyünün açılması, final)
- aktyorun məharətini müzakirə edir və qiymətləndirir (məs. rolu oynamaq tərz, səhnə qərarı, ifadə mədəniyyəti, səhnə hərəkəti ...)
- bədii surətin inkişafı üçün teatr incəsənətinin elementlərindən (kostyum, qrim, işıqlanma, dekorasiya, musiqi tərtibatı, səhnə) necə istifadə olunması haqqında söhbət edir
- tamaşada rolun funksiyasını müzakirə edir (məsələn, Şekspirin "Otello" faciəsində Rodriqonun funksiyası)
- söhbət zamanı lazımi terminologiyadan istifadə edir

T. İ. XI,XII.4 Şagird teatr həyatında iştirak edir

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- tamaşalarda, məşqlərdə iştirak edir
- peşəkar məsləhət almaq məqsədilə teatr incəsənətinin ustaları/işçiləri ilə görüşür
- tamaşanı təhlil edir (müzakirə, fikrin ifadə edilməsi, mübahisə, tənqid)
- tamaşaya baxdıqdan sonra rəy yazır və sinif yoldaşlarına onu təqdim edir

Kontekstdə teatr incəsənətinin ifadə edilməsi

T. İ. XI,XII.5 Şagird gürcü tarixinin əsas mərhələlərini araşdırır.

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- gürcü teatr tarixinin müəyyən bir mərhələsini seçir və tarixi, sosial və siyasi vəziyyətin teatra göstərdiyi təsiri təhlil edir
- seçilən mərhələnin gürcü teatr xadimlərinin fəaliyyəti haqqında müzakirə aparır (dramaturqlar, rejissorlar, aktyorlar, bəstəkarlar, rəssamlar və s.)
- məşhur bir tamaşa haqqında material toplayır və sinif yoldaşlarını tanış edir

T.İ.XI,XII.6 Şagird teatr incəsənətini araşdırır və təhlil edir.

- məşhur gürcü və xarici pyesaların nümunəsi əsasında dramaturgiyanın xüsusiyyətini araşdırır
- teatr və kino arasındakı oxşarlıq-fərqləri müzakirə edir
- teatr incəsənətinin fərqli formalarını (kukla, kölgələr, maskalar teatrı, pantomima, balaqan...) və cərəyanlarını (absurd teatr, klassik teatr) müzakirə edir
- konkret tamaşanın nümunəsində müzakirə edir ki, teatr ölkənin mədəniyyəti, ictimai əlaqələri, siyasi, tarixi inkişafına necə təsir göstərir
- müxtəlif dramatik janrları (faciə, komediya, melodrama, vodevil) xarakterizə edir
- incəsənətin müxtəlif sahələrinin teatrda necə birləşdiyini və teatr əlaqədar peşələri müzakirə edir
- səhnədə görünməyən teatr işçilərinin teatrda rollarını müzakirə edir (dekorator, rekvizitor, qrim ustası, dərzi, stilist)
- teatr incəsənətinin müasir texnologiya imkanlarını (ışıqlandırma, musiqi tərtibatı, texniki quruluş...) öyrənir

T.İ.XI,XII.7 Şagird teatr incəsənətinin özünün və cəmiyyətin həyatında rolunu araşdırır

Nəticə əldə edilmişdir, əgər şagird:

- onun həyatında teatrın rolunu müzakirə edir
- teatral truppa/tamaşa/rejissor/aktyor/rol haqqında söhbət aparır, hansılar ki, xüsusilə xoşuna gəlir və öz münasibətini əsaslandırır
- teatr incəsənətini öyrənməklə alınan biliyi və vərdişləri müxtəlif peşələrdə necə istifadə edəcəyini izah edir
- müasir gürcü teatrının rolu haqqında müzakirə edir
- Teatr incəsənəti və ona yaxın sahələrdə (kino, televiziya) ali təhsil və karyer imkanları haqqında söhbət aparır
- verilən anda aktual tamaşanın qoyulması hansı problem/mövzuda olunacağı və tamaşaçının mümkün reaksiyasına fərziyyə söyləyir
- ictimaiyyətin həyatında konkret əsərin nümunəsində teatrın rolu haqqında müzakirə edir (məs. T. Çxeidze “Caxos xiznebi”, M. Tumanışvili “Antiqone”)

Programın məzmunu

Teatr incəsənətinin element və prinsipləri: intonasiya, ritm, dinamika, mimika, jest, məntiqi vurğu, pauza, bədən plastikası, vokal göstəricilər (bədi mətnin oxunuşu; emosiyaların, əhval-ruhiyyənin verilməsi; bədi surətin canlandırılması; səhnəciyin oynanılması; improvizasiya, mahnının, rəqsin ifa edilməsi)

Tamaşada iştirak etmək: problemin qoyulması, mövzunun seçilməsi, pyesanın yaradılması, rolların bölgüsü, şərti aləmin yaradılması (rəssamla, musiqi tərtibatçısı ilə əməkdaşlıq)

Kommunikasiya və şərh: teatr tamaşalarında, məşqlərdə olmaq; teatr tamaşasının, onun parçasının uyğun terminologiyadan istifadə etməklə şifahi və yazılı təhlili; tamaşanın ideyası, mövzusu, problemi, kompozitiv quruluşu və tətbiq edilən teatral üsulların müzakirəsi; aktyorluq məharəti və teatr incəsənətinin müxtəlif elementləri ilə yaranan bədi surətin təhlili; teatr incəsənət xadimləri ilə görüş

Kontekstdə teatr incəsənəti: gürcü teatr tarixinin seçilmiş nümunəsi əsasında tarixi, sosial və siyasi vəziyyətin teatra göstərdiyi təsirin təhlili; gürcü teatr xadimlərinin yaradıcılıqlarının müzakirəsi; teatr incəsənətinin fərqli formaları və cərəyanlarının müzakirə edilməsi; teatr və kino arasında mövcud olan fərq-oxşarlıqların, teatr işçilərinin teatrdə rollarının müzakirə edilməsi; teatrla əlaqəli peşələr, müasir texnologiyaların təsiri barədə söhbət etmək; teatral janrların xarakterizə edilməsi, köhnə və yeni teatr formalarının müqayisəsi; özünün və cəmiyyətin həyatında teatrın rolunun təhlil edilməsi. s

